

SZAKDOLGOZAT

**Erb Orsolya
Gyógypedagógia**

**Kaposvár
2023**

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus
Gyógypedagógia Szak

A társállatok szerepe a gyermekek érzelmi fejlődésében

Belső konzulens: Iváncsik Réka
Tanársegéd

Készítette: **Erb Orsolya**
P3EE5S
nappali tagozat

Intézet/Tanszék: Gyógypedagógiai Tanszék

Kaposvár
2023

TARTALOMJEGYZÉK

1.Bevezetés	4
1.1 Témaválasztás indoklása	4-5
1.2 Problémafelvetés, a kutatási téma relevanciája	5
2. Elméleti megalapozás, a témával kapcsolatos szakirodalom feldolgozása	6
2. 1 Érzelmi kompetencia	6-7
2.2 Gyermek érzelmek fejlődése	7-8
2.3 Szociális kompetencia	9
2.4 Gyermek szociális fejlődése	10-11
2.5 Érzelmek és szociális kompetencia kapcsolata	12
2.6 A személyiség fejlődését befolyásoló tényezők gyermekkorban	13
2.7 Mai gyermekek	14-15
2.8 Az ember és a kutya kapcsolata	16-18
2.9 Kutyás foglalkozások története	18-19
2.10 Kutyák jelenléte által kiváltott terápiás hatások	19-21
3. Saját kutatás bemutatása	22
3. 1 Kérdőíves felmérés ismertetése	22
3.2 Kérdőíves felmérés eredményei	22-33
3.3 Interjúkból kapott válaszok összesítése	34-36
3.4 Következtetések	36-37
4. Összegzés	38-39
5. Mellékletek	40
5.1 Irodalomjegyzék	40-41
5.2 Mellékletek	42-50

1. Bevezetés

1.1 Témaválasztás indoklása

A témaválasztásomban szerepet játszott a terület aktualitása, jelentősége, valamint a személyes tapasztalataim, érzelmi indíttatásom is. Születésem óta voltak állatok a családban, így az állatok iránti szeretetem már kisgyermekkoromban kialakult.

Kezdetben a lovas terápiával ismerkedtem meg, gyakran jártam olyan lovardákban, ahol ezt a módszert alkalmazták. Nagyon megtetszett ez a fajta lovagoltatás és már akkor különlegesnek éreztem. Sokat foglalkoztam lovakkal már gyermekkoromtól kezdve, így hamar megértettem, miért is lehet nagy jelentősége a fogyatékossgal élő gyermekek fejlesztésében. Már ritkábban vagyok lovak között, de terveimben szerepel a lovasterápia elsajátítása is.

2018-ban kaptam az első saját kutyámat, egy Border Colliet, az elejétől kezdve nagyon barátságosan viszonyult minden emberhez, így elkezdett foglalkoztatni a kutyaterápia gondolata. Sokat olvastam a témakörben, majd később az egyetemi tanulmányaim alatt is tanulhattam róla. Felvettem a kapcsolatot egy Habilitációs kutyakiképzővel, akivel sokat beszélgettem a témáról. A saját kutyámat is elvittem hozzá egy vizsgálatra, amelyben megállapította, hogy alkalmas lenne terápiás kutyának. A képzést azóta még nem végeztük el, de a jövőbeli terveim között ez is szerepel.

Gyermekkoromban és a mostani életemben is hatalmas szerepet játszik a kutya, már kisgyermekként is a kutyához futottam, mikor szomorú voltam és a kutya jelenléte nyugtatott meg. Személyes és ismerősök tapasztalataiból kiindulva úgy gondolom, hogy a kutya jelenléte, a vele való foglalkozásnak rengeteg pozitív hozadéka van a gyermekek érzelmi fejlődésére. Ezért számomra ez egy érdekes téma, amit tapasztalataim és motivációim befolyásolnak.

Az országunkban az állatasszisztált terápia és az állatok iránti attitűd, fejlődésre szorul. Az állatasszisztált terápiát pedig úgy lehet népszerűsíteni, ha az állatok iránti hozzáállás pozitívabb lesz, mint az manapság tapasztalható. Dolgozatommal célom, a kutyák fejlesztő hatásainak népszerűsítése és az állatok elfogadása a fejlesztési feladatokban.

1.2 Problémafelvetés, a kutatási téma relevanciája

Véleményem szerint napjainkban a nevelés-oktatás egyik fontos kérdése, hogy hogyan lehet a gyermekek érzelmi fejlődését támogatni és segíteni, valamint csökkenteni a környezet által okozott stressz hatásait. Jelenleg és az elmúlt években a családoknak, főképp a gyermekeket nevelő családoknak komoly stressz helyzetekkel kell megküzdeniük, a gazdasági és közegészségügyi problémák, megélhetési, szociális és mentális gondokat okoznak. A gyermekeknek ugyan csak részlegesen van belátása a környező problémákra, viszont a környezetükben élő felnőttek gyakran stresszesek, szoronganak, így ezt könnyen átvetik a gyermekekre, ami által ők is stresszesek és szorongóak lehetnek.

A mai társadalom, azon belül a családok problémái a felgyorsult világgal, a nagy elvárásokkal és a szülők megváltozott személyiségével függ össze. Személy szerint gyakran tapasztalom, hogy a szülőknek nincs igazán idejük a gyermekükre, emiatt gyakran az egyszerűbb megoldásokat választják, amikben lecsökken a szülő és gyermek közti kontaktus, a minőségi együtt töltött idő, ami szintén negatív hatással lehet a gyermek érzelmi fejlődésére.

2. Elméleti megalapozás, a témával kapcsolatos szakirodalom feldolgozása

2.1 Érzelmi kompetencia

Érzelmeink születésünk óta vannak, ám azok felismerését, kezelését a környezettől tanuljuk. Az érzelmi kompetenciára vonatkozó kutatások Saarni nevéhez fűződnek. Saarni megközelítése szerint, az érzelmi kompetencia összetevői, a saját érzelmeink megértése, mások érzelmeinek értelmezése, az érzelmekről való kommunikáció és az empátia, az együttérzés, mások érzelmeinek átélése. (Zsolnai 2008)

Az érzelmi kompetencia fejlődésében a biológiai adottságok és a környezeti tényezők egyaránt nagyon jelentős szerepet játszanak (Saarni 1999). Az érzelmeink több tényezőt befolyásolnak, ilyen a figyelem, gondolkodás, emlékezés és a döntéshozatalba is fontos szerepet játszanak. továbbá az érzelmeink struktúrája adja a viselkedésünkhöz szükséges motivációs rendszert is. (Zsolnai 2013) Saarni (1999) fejlődési modellje szerint, az érzelmi kompetencia fejlődése három különböző területre különíthető el:

- Az érzelmek kifejezése: a szociális interakciókban és a társas kapcsolatok alakulásában is kardinális, hogy érzelmeinket miként tudjuk átadni mások felé. (Zsolnai 2008)
- Az érzelmek ismerete és megértése: azok a gyerekek és felnőttek, akik értelmezni tudják saját és mások érzelmeit, képesek az arckifejezésekből felismerni a másik érzelmi kifejezéseit, valószínűleg lényegesen eredményesebbek társas kapcsolataikban, mint azok, akik erre nem vagy kisebb mértékben képesek. (Zsolnai 2008)
- Az érzelmek szabályozása: az érzelmek szabályozása a eltérő értelmű és intenzitású érzelmek irányítására szolgál. A kutatások szerint az érzelmek eredményes szabályozása és a fejlett szociális kompetencia között szoros kapcsolat van gyermekkorban. (Zsolnai 2008)

A születéssel kezdődik az érzelmek szabályozása és a velük való megküzdés, az érzelmek kifejezése és az érzelmi kapcsolatok alakítása. Ahogyan a szociális kompetencia fejlődése, az érzelmi kompetencia fejlődése sem egy konkrétan meghatározható hosszúságú művelet. A születésnél már meglévő jellemzők az egyén egész életére kihatnak, ez a meglévő struktúra egészül ki további tulajdonságokkal, s a korábbi életszakaszok domináns jellemzői előjöhetnek a későbbiek során is. A kutatási eredmények azt mutatják, hogy az érzelmi kompetencia fejlettsége nagyon fontos szerepet játszik a szociális kompetencia fejlődésében, főként a kisgyermekkorban. Szoros kapcsolat áll fenn a szociális képességek és az érzelmek szabályozása (például az együttműködés, a versengés) működése között, a negatív érzelmek

nem megfelelő kezelése és kommunikálása (dühkitörések) erősen nehezítheti a kortársi együttműködést kisiskolás korban. (Zsolnai 2008)

2.2 Gyermek érzelmi fejlődése

Az érzelmi fejlődésben biológiai és környezeti funkciók egyaránt nagyon fontos szerepet játszanak. Az első év fontos szerepet játszik az érzelmi fejlődésben, kutatások bebizonyították, hogy már a csecsemők is meg tudják különböztetni az érzelmeket. Az anya érzékenysége a kisbaba felé, a releváns válaszai a kisgyermek jelzéseire meghatározó az érzelmei kifejezésének fejlődésében. Egy éves kor körül már értelmezni tudják az érzelmei jelzéseit és a viselkedésüket képesek e szerint alakítani. Két-három éves korban már megjelenik a félelem érzése, már képesek az érzelmi állapot és az érzelmei kifejezés összehangolására. Ebben a korszakban jelennek meg az empátia és segítségnyújtás első jelei. Az érzelmi kommunikáció nagyban függ a környezetükről az őket körülvevő személyek érzelmi kommunikációjától. (Vajda 2014, Zsolnai 2013)

Óvodás korban vagyis három és hat éves kor körül, már képesek következtetni arra, hogy bizonyos szituációkban milyen érzelmi állapotba fognak kerülni. Ebben az időszakban hajlamosak hamis érzelmei kimutatására szándékosan valamilyen cél elérése érdekében. A kortárs kapcsolatok hatást gyakorolnak az érzelmei és szociális készségek összehangolásának megkezdésére is. A kortárs csoportokban elkezdnek kialakulni a hierarchiák amik olykor agresszió és düh érzéseket is kiváltanak. (Vajda 2014, Zsolnai 2013)

Kisiskoláskorú gyermekeknek nevezzük a nagyjából általános iskola alsó tagozatában tanuló gyermekeket. Iskolába lépés előtt kötelezően vizsgálják az iskolaérettséget, ami a beiskolázásra való alkalmasságot jelenti. Akkor iskolaérett a gyermek, ha biológiailag érett, idegrendszerileg fejlett korának megfelelő arányos testalkata kialakult, kiegyensúlyozott, mozgása összerendezett és megfelelő általános egészségi állapotban van. Pszichésen az akaratlagos folyamatok használata jellemző, feladattudata, és kitartása, 15-20 percig fenntartható, a figyelem képessége beért. Értelmi képessége, szociális érettsége, önállósága, munkaérettsége kielégítő. (Uzsálné 2011)

A gyermek a különböző társadalmi normákat értékeket a kisiskoláskor kezdetén (6-7 évesen) olyan személyek közvetítésével fogja fel, akik közel állnak hozzá (szülő, pedagógus). Később

a 3-4. osztályban az értékteremtés, értékközvetítés már átkerül a korcsoportra. Ezzel összefügg, hogy a felnőtt vagy a szülő már nem tud olyan erősen hatni a gyermekekre, mint az iskolalépés kezdetén. Megváltoznak a kötődések irányai, átalakulnak a társas kapcsolatok arányai, az érdeklődési kör átkerül a felnőttől az azonos korú társakra. Ez a folyamat az átpártolás, melyben a társas kapcsolatok (felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek) átmenete közt elkezdődik a kiegyenlítődés, míg az egyiknek növekszik, a másiknak csökken az érzelmi hőfoka. A gyermek 6 éves korban elkezdik jobban érdekelni a kortársai, messzebb kerül a felnőttől. Ez nem azt jelenti, hogy teljesen elszakad a felnőttől, mindössze megváltozik a felnőtt- gyermek kapcsolat szerepe, a gyermek önállósodni kezd, egyre több szabadságot igényel a választási lehetőségekben. (Uzsalyné 2011)

Ebben az időszakban kezdenek elkülönülni a nemek, a fiúk meg a lányok általában külön, azonos nemű barátokat szereznek. A fiúknak általában több barátjuk van, míg a lányok inkább közelebbi, szoros barátságokat kötnek. A kortárs csoportok differenciálódnak, ilyenkor kialakul ki kivel szeret együtt lenni különböző területeken. A barátok kiválasztás különösen fontos cselekvés, hiszen az átpártolás után több időt töltenek a kortárs csoportokban, itt a felnőttek befolyásolása jelentős. A lányok könnyen választanak olyan tulajdonsággal bíró barátot amit a szülő javasol (jó tanuló, jó magaviseletű gyermek), viszont a fiúk inkább olyan társaságot választanak, ahol mindig történik valami, akik jó játékokat tudnak kitalálni. (József 2012)

A kortárs csoportban való részvétel jelentős a későbbi fejlődés szempontjából, mert elősegíti a kommunikációs készség fejlődését, az együttműködés szabályainak elsajátítását, más nézőpontok megértését. A kortársak társaságában eltöltött idő fejleszti a gyermeki énképet, hiszen az egymásról alkotott vélemények alakítják az énről alkotott elképzeléseket. (József 2012)

A hat és kilenc év körül nagy szerepet játszanak az emocionális folyamatok. Ebben a korosztályban nincsenek közömbös érzésű dolgok, náluk mindenhez valamilyen érzelem köthető, ami gyakran pozitív. Az indulatok szabályozása fokozatosan alakul ki. A kritikai érzék fejlődésével csökken a nyitottság, gyakran titkolják spontán érzéseiket. (József 2012)

Ebben a korosztályban az érzelmekkel való megküzdésére a külső kontroll erősségétől függő önálló megküzdés vagyis a reciprok hatás jellemző. Náluk az érzelmek kifejezése összetett, de olykor ellentétes érzelmek együttesen is megjelennek. Jellemző, hogy ugyanaz a személy felé összetett érzelmeket közvetítenek a szociális helyzet befolyásolásakor. (Zsolnai Kasik 2007)

2.3 Szociális kompetencia

A szociális kompetencia az egyik kulcskompetenciánk, mely születésünktől kezdve egész életünkön keresztül fejlődik, az óvodai, majd iskolai nevelés egyik fő célkitűzése a gyermekek szociális kompetenciájának fejlesztése. (Kasik, 2010; Zsolnai, 2010).

A szociális kompetencia meghatározására több modell létezik, ilyen a Rose-Krasnor-féle modell is, mely az interakciók eredményességéből indul ki és figyelembe veszi az egyéni interakciók során résztvevő többi személy perspektíváit is. Tehát a szociális kompetencia úgy fogalmazható meg, mely több összetevő struktúrája amire hatással van maga a szituáció és a célok érdekében alkalmazza a viselkedést. Ezen modell szerint szociális, érzelmi, kognitív elemekből álló képesség és motívumrendszer a szociális kompetencia. (Kasik 2010)

Nagy József modellje azt mondja ki, hogy a szociális kompetencia működését két elem szabályozására van szüksége, melyek a szociális motívumrendszer és a szociális tudásrendszer. A szociális motívumrendszer hajlamok, attitűdök és öröklött motívumfajták rendszere, a szociális tudásrendszer pedig, komplex és egyszerű képességek és készségek összerendeződése. Ezek szabályozzák a szociális viselkedést a már meglévő elemek működésbe hozásával és azoknak újjá alakításával. (Kasik, 2010; Zsolnai, 2010).

A Rose-Krasnor-féle és a Nagy József által kidolgozott modellek illeszkednek Damasio (1995) viselkedésről létrehozott elméletéhez. Ezen elmélet szerint a szociális aktivitásra jelentős hatással bír a szituáció és az abban résztvevő személyek viszonya egymáshoz és a helyzethez, valamint az érdekek is egyaránt. A folyamatban lényeges szerep jut az érzelmeknek, jelzőfunkciót látnak el és előrejelzik a várható eredményeket és visszajelzést adnak az aktivitásról. (Kasik, 2010; Zsolnai, 2010).

A szociális kompetenciának mindenképpen fontos szerepe van mindenki életében, de ezek fejlesztése rendkívül fontos gyermekkorban, hiszen a szociális kompetencia fejlettségével szorosan egybefügg az önállóság és az életben való elboldogulás is, épp ezért a fogyatékossgal élő gyermekeknél különösen fontos szerepe van a szociális kompetencia fejlesztésének. (Kasik, 2010; Zsolnai, 2010).

2.4 Gyermek szociális fejlődése

A születés után először az érzékszerveiken keresztül tapasztalják meg a világot a csecsemők. A szükségleteiket látás, hallás és az érintés segítségével tudják kifejezni, és ezek által megtanulják megkülönböztetni a számukra fontos személyeket, számukra ezek az első szociális élmények. A csecsemők születésükkor, már képesek az elsődleges érzelmeket, vagyis az örömet, dühöt, undort és meglepetést megélni. Hét és kilenc hónap körül alakul ki a kötődés, ilyenkor nyugtalaná válnak, ha szülőjüktől, gondozójuktól elválnak (szeparációs szorongás). Ez az egyik kulcseleme a gyermeki fejlődésnek. A kötődés a gyermek biztonságérzetét biztosítja és a társas kapcsolatok egészséges fejlődésének alapja. (Zsolnai 2013)

Az óvodáskor egyik legfontosabb eleme az indentifikáció kialakulása, vagyis az azonulás. Az indentifikáció során az alapvető nemi identitás kialakul, ez az azonos nemű szülőkhöz való azonosulás során véglegesül. Emellett az önszabályozási mechanizmusok fejlődése is meghatározó a szociális fejlődés szempontjából ebben az időszakban. Az óvodás gyermekek megtanulják az agresszió szabályozását az önkontrollt, de mások segítése is megjelenik. Ebben az életkorban a kortárskapcsolatok nagy mértékben befolyásolják a szociális fejlődést. (Zsolnai 2013)

Az iskolába lépéssel egy újabb szociális tér nyílik meg a gyermekek előtt. Az iskolában a szociális kapcsolatrendszerük nagy mértékben bővül, hiszen kortársak és pedagógusok terén is sok új emberrel találkoznak. Az iskolában a gyerekek sok időt töltenek, a szülőkkel eltöltött idő pedig egyre kezd csökkenni. A megváltozott körülmények pedig új kognitív és szociális készségek elsajátítására kötelezik a kisiskolásokat. Különböző kommunikációs, verbális és nonverbális készségek elsajátítása is szükségessé válik a társaikkal és a pedagógusokkal való kommunikáció során is. Az iskolában számtalan szituáció igényel együttműködési és problémamegoldó készségeket, ezeknek az elsajátítása fontos ahhoz, hogy az iskolában és a későbbi élet során is eredményesek lehessenek. (Zsolnai 2013)

Az iskolába lépés számtalan új szabályt hordoz magával, a gyerekeknek meg kell tanulniuk az iskolai normákat és azok betartását. A szabályok elsajátítása legkönnyebben játék során megy végbe. A szabályos elsajátítása azért is lényeges a gyerekek számára, hogy megtalálják a számukra megfelelő helyüket az osztályban és a különböző csoportokban is egyaránt. Meg kell tanulniuk a kortárs csoportokon belüli szabályokat is, illetve kezelni a konfliktusokat társaikkal. (Zsolnai 2013)

Fontos, hogy megfelelően be tudjanak illeszkedni a környezetükbe a gyermekek, hiszen ez segíti az ő lelki egyensúlyuk fenttartását és a szociális fejlődésük előrehaladását. Mindezzel szorosan egybefügg a reális énkép és az önértékelés is amely összefügg a szociális kompetenciával. (Vajda 2006)

Az önértékelésben kezdetben a külső tényezők játszó a fontosabb szerepet. Majd a kisiskoláskor kezdetén a kedvelt tevékenységüket hangsúlyozzák önmaguk jellemzésekor. Majd később 10 éves kor körül elkezdik önmagukat másokhoz hasonlítani. A kisiskoláskorban a gyerekek már felismerik, hogy a feladat megmutatása már dicsekvésnek számít és a másik gyerek megoldásait figyelni, pedig már csalásnak számít. (Vajda 2006)

A szociális fejlődésre hatással vannak intraperszonális, vagyis a kognitív fejlődés, nyelvi képességek, a különböző temperamentum is többek között, valamint interperszonális tényezők is, ami a makro- és mikro kulturális közeg (család, iskola, kortársak). (Zsolnai 2013)

2.5 Érzelmi és szociális kompetencia kapcsolata

A vizsgálatok főképp a gyermekkorra helyezik a hangsúlyt az érzelmi kompetencia és a szociális kompetencia kapcsolatában. (Webster-Stratton, 2002, id. Zsolnai, 2013. p. 62). Denham (1989) és Saarni (1999) vizsgálatai kimutatták, hogy a fejlett érzelmi kompetenciát birtokló gyermekek az érzelmek széles spektrumát tudják kifejezni. Saját és a többi ember érzelmeit megértik és jól tudják értelmezni. A viselkedés különféle elemeivel szabályozni képesek érzelmeik intenzitását. Denham és mtsai kutatásai a gyermekek szociális viselkedésére hatással bíró érzelmi kompetencia megfelelő használatára irányultak. Óvodás korú gyermekek együttműködését, kedélytelenségét és zártságát vizsgálták. A vizsgálat szerint a három-négy éves kori érzelmi kompetencia, megmutathatja, a szociális kompetencia fejlettségét öt-hat éves korára. Az érzelmek koordinálása és megfelelő kifejezése az alapja a szociális kommunikáció eredményességének és fejlődésének. Az iskoláskorú gyermekek vizsgálata szerint a kiegyensúlyozott, vidám és a pozitív érzelmeket nagy mennyiségben kifejező gyerekekkel társaik és pedagógusaik szívesebben dolgoznak együtt. (Zsolnai 2013)

A vizsgálati eredmények igazolják, hogy az érzelmi kompetencia fejlettsége befolyással van a szociális kompetencia fejlődésére gyermekkorban. Az érzelmi és szociális kompetencia egymásra hatással van és ennek eredményeképp fejlődik. Ennek okán a kisiskoláskorú gyermekek szociális fejlesztése eredményességének érdekében, kulcsfontosságú az érzelmi kompetencia hatékony fejlesztése is egyaránt. (Zsolnai 2013)

2. 6 A személyiség fejlődését befolyásoló tényezők gyermekkorban

A személyiség egy átfogó fogalom, jelentése az egyéni jellemzőket a karaktert és a temperamentumot egyaránt. A személyiségbe beleértjük azokat a sajátosságokat is, amelyek öröklöttek és azok is amelyek az élet során alakulnak ki. A gyermekek lelki fejlődését biológiai, szociális és környezeti tényezők egyaránt befolyásolják. Az élete folyamán a gyermek különféle életciklusváltásokon megy keresztül, ezek általában olyan folyamatok, amelyek a stresszt okoznak a gyermeknek és családjának is. De ezek az időszakok többnyire teljesen természetes normatív krízisek, amelyek támogatják a következő életszakaszba való belépést. (V. Komlósi 2001)

A személyiségfejlődés több tényező folyamatos kölcsönhatásának következménye, ezek a tényezők a biológia, pszichológia és a környezeti elemek. Ezen tényezők egymásra gyakorolt hatásában már magzatkortól kezdve az egyén is részt vesz. A környezeti hatások és a már korábban kialakult lelki tevékenységek befolyással vannak a biológiai alapokra és hatnak az idegrendszer fejlődésére is. A fejlődő személy, a kezdetektől fogva nem csak passzív befogadója a környezet hatásainak, hanem maga is formálja az őt érő hatásokat. (V. Komlósi 2001)

A genetikai vizsgálatok ezen belül az ikerkutatások eredményei igazolják az élethelyzetekhez való alkalmazkodást hátráltató személyiségvonásokra való hajlamot, ilyen lehet a félelem, agresszió, impulzivitás, visszahúzódás. A vizsgálatok azt mutatták ki, hogy bizonyos családokban gyakoribbak a félelemre irányuló zavarok. (Berezkei, Hoffman 2016)

A szülők társadalomban elfoglalt szerepe, közvetett és közvetlen úton is befolyásolhatják gyermekük fejlődő személyiségét. A szülő gondolkodása a jövőről, társadalmi helyzetről, a személyiségen keresztül átvetül a gyermekére. Az elsődleges személyiségbefolyásoló tényező a szülő a gyermekek életében. A szülőktől függ a család anyagi helyzete, amiben a gyermeknek boldogulni kell. A gyermekre szánt energia és idő is eltérő mennyiségű és minőségű lehet egyes családokban. Kockázati tényezők a gyermek életében a rossz anyagi helyzet, ha a szülők nem tudják biztosítani a megfelelő életkörülményeket és tanuló körülményeket. Előfordul, hogy a szülők a megfelelő higiéniai és egészségügyi feltételeket sem tudják megfelelő szinten biztosítani gyermeküknek. Ha a gyermekek nem kapják meg a megfelelő feltételeket a fejlődéshez, akkor nehézségeik lehetnek az életben, amik a személyiségfejlődésüket is hátráltathatják. Ezek pedig tanulási problémákhoz, érzelmi problémákhoz vezethetnek. (Ratkóczy 2003)

2.7 A mai gyermekek

Napjainkban a társadalom és felgyorsult világ megváltoztatta a gyermekek helyét is a társadalomban. Nagyszüleinktől még arról hallhatunk, hogy a gyermekek gyakran nem élték meg az iskoláskort, a szülők általában több gyermeket vállaltak, mint most. A gyerekek sokat segítettek a házi munkában, mindenkinek meg volt a saját feladata a háztartásban. Manapság ritkán hallani, hogy a gyerekek részt vesznek a háztartás vezetésében. (M. Nádasi 2016)

Forrás: saját fotó

Régen a gyermekek az iskolán kívül nagyrészt a szabadban játszottak társaikkal, ház körüli munkák elvégzése közben beszélgettek a szülőkkel, nagyszülőkkel. Saját tapasztalataimból kiindulva a gyermekek szabadideje manapság teljesen másról szól. Már több, mint fél éve egy nagyvárosi általános iskolában dolgozok, fejlesztő foglalkozásokat tartok különböző korú gyermekeknek. Gyakran beszélgetünk arról, hogy mivel töltik el szabadidejüket, az esetek nagy százalékában ki se mozdulnak otthonról és számítógépen vagy telefonon játszanak. Ebben az iskolában az alsó tagozatos osztályokban egész napos iskola van, ami arról szól, hogy ott vannak minden nap délután 4-ig. Fontosnak tartom a fejlesztő foglalkozásaimon a beszélgetést, hiszen nagyon sokszor veszem észre, hogy ők szívesen beszámolnak arról, ami velük történik. A beszélgetésekből azt szűröm le, hogy nagyon kevés minőségi időt töltenek el családjukkal, mert a szüleik dolgoznak és elfoglaltak. Az általam fejlesztett gyermekek nagy része beszédhibás, teljesítményszorongásaik vannak, önbizalomhiányosak és nagy részük demotivált. (M. Nádasi 2016)

A gyermekek rengeteg időt töltenek a képernyő előtt, internetes játékokon, tv-műsorokon nőnek fel. Sok családban felcserélődik a mese olvasás, a közös játék a mai videójátékozásra és tv nézésére. A videójátékok gyakran agresszív részleteket tartalmaznak, gyakran gyilkolásról szólnak, ami agresszivitásra készítheti a gyermekeket a képernyőn kívül is. Kutatások bizonyították, hogy a sok videójátékozás alvászavarokat okozhatnak, valamint feldolgozatlan félelmeket válthatnak ki a gyermekekből, melyek szorongásokhoz vezethetnek. (M. Nádasi 2016)

Mindemellett fontosnak tartom megemlíteni az internetes platformokat is, melyekre már egyre korábbi életszakaszban regisztrálnak gyermekek. Ezeken a portálokon olyan tartalmakat láthatnak ami nem az ő korosztályuknak való. Másik veszélye az is, hogy üzeneteket küldhet bárki bárkinek, így könnyen bántalmazás áldozatai lehetnek a gyermekek. Tehát az internetes platformok rengeteg lehetőséget adnak a szorongások, frusztrációk kialakulásához. (M. Nádasi 2016)

2.8 Az ember és a kutya kapcsolata

Manapság a kutya, már nem csak a munkánkat segítő társ, hanem a mindennapjaink és a családjaink része lett. Kutyaikkal reklámoznak termékeket, kutyák szerepelnek filmekben, az emberek rengeteg pénzt költenek kutyájuk megvásárlására, majd fenntartására. A kutyákat manapság már a legtöbb ember kedveli és a kutyatartás pozitív hozományait olvashatjuk nap, mint nap. (Miklósi 2019)

Eleinte a kutyákat leginkább vadászati célra alkalmazták, nagy segítség volt az embernek, hiszen sokkal jobbak voltak a képességei a vadászatra. Ezért elkezdtek vadászkutyákat tenyészteni, összeválogatták a legügyesebben vadászó egyedeket. A tenyésztés során különböző vadászati képességek szerint alkották meg az új fajtákat, mint az agarakat arra tenyésztették, hogy nagyon gyorsak legyenek és éles szemükkel könnyedén kiszúrják a prédát, majd elejtsék, míg a vizsláknál az volt a fontos, hogy megtalálják a zsákmányt és jelezzék a vadásznak. Egy idő után a vadászok társaként tekintettek a kutyára, és egymással szoros kapcsolatban éltek. (Miklósi 2019)

Az emberek és kutyák közt gyakran erős kötődés alakul ki, ezért az emberek úgy vélik a kutya különleges a többi állathoz képest. A kutyák valóban rendkívüli módon képesek az emberrel való együttélésre és maximálisan alkalmazkodnak. Valójában a kutya a társállat kifejezés mintapéldánya. A kutya mindig keresi a gazdája közelségét és a kontaktust. A kutya viselkedésszabályzó rendszere különösen stressz helyzetben váltja ki az ember megközelítésére irányuló késztetést. (Miklósi 2019)

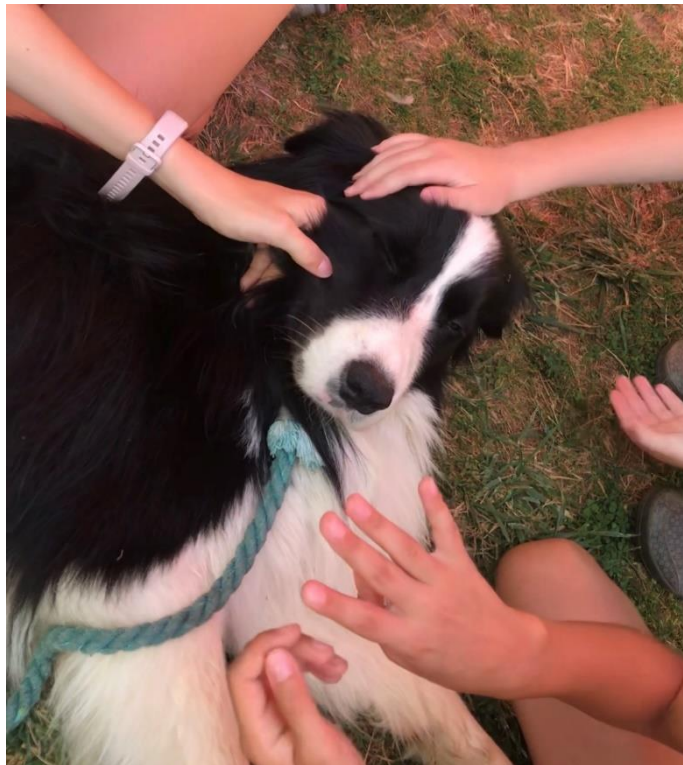
A kutya kötődésének vizsgálatára manapság már ugyanazt a tesztet alkalmazzák, mint az anyagyermek kapcsolat mérésére, ez az idegen-helyzet-teszt. A tesztben az állatot egy számára új helyen figyelik meg, ami a kutya számára stresszes. A kutyák nagy része a gazdája jelenlétében játszik az idegen emberrel, viszont ahogy a gazda elhagyja a színteret, a kutya abbahagyja a játékot az idegennel és a szeparációs szorongás jelei tapasztalhatóak rajta. Ezek a kutatások arra világítanak rá, hogy a kutyák számára a gazda a legfőbb biztonságot nyújtó különleges személy. (Miklósi 2019)

A kutyák kötődésének kialakulásában valószínűsíthetően nagy szerepet játszott a háziasításuk, a tudományban még nem tisztázott kérdés, hogy a háziasítás és az élet során szerzett szocializáció tapasztalatok mennyire határozzák meg a kötődés létrejöttét. Vizsgálatok azt mutatják, hogy az ember által felnevelt farkasok és intenzív szocializációjuk sem képesek előhívni azt a kötődési viselkedést, ami a kutyáknál megvan. A kötődési viselkedést befolyásolhatják a

szocializációs tapasztalatok és a gazda személyisége is. Könnyebben alakul ki szeparációs szorongás azoknál a kutyáknál, ahol a gazda személyisége bizonytalanul kötődő. (Miklósi 2019)

A vadászkutyák mellett persze számos különböző területen segítik a kutyák az emberek munkáját. Az őrző-védő kutyák mellett az őslakosok nagyobb biztonságban érezhették magukat, hiszen minden apró zajt könnyen meghallottak, és jeleztek. Erre a funkcióra eleinte nem szelektálták a kutyákat, hiszen a falkán belüli kommunikációból tudtak tájékozódni az emberek is, őrző célra csak később kezdték tenyészteni a kutyákat. A szánhúzó kutyákat már több ezer éve tenyésztették ki, kulcsfontosságú szerepük volt a sarkvidéki emberek életében. (Miklósi 2019)

Manapság a kutyák újfajta munkákat kaptak, ilyen a droggereső kutya, mentőkutya, illetve a különböző krónikus betegeket segítő kutyák például a diabétesszel élők megsegítésére is képesek vagy különböző fogyatékoságokkal élő emberek mindennapi életét segítik. Ezek a modern kutya szerepek gyakran érzelmi támogatást is nyújtanak gazdáiknak és környezetüknek. (Miklósi 2019)

Forrás: saját fotó

A segítő kutyák csoportjába tartoznak a vakvezető kutyák, ők leginkább a közlekedésbe segítik gazdájukat, például a járdaszegélyekre hívják fel a figyelmet, vagy az úttesten való átkelést

biztosítják. A hallássérülteket segítő kutyák a hangokat jelzik gazdájuknak. Vannak olyan kutyák, akiket arra képeznek ki, hogy felvegyék a leesett tárgyakat, fel-le kapcsolják a villanyt, ők a mozgássérült-segítő kutyák. De mindezek mellett vannak rohamjelző kutyák is akik képesek jelezni gazdájuk vagy családtagjaik számára a rohamot, az ő képzésük teljesen más, mint a többi segítő kutyáé, hiszen itt nagyon fontos a gazda és kutya közti szoros kapcsolat kialakítása, hogy képesek legyen megérezni akár előre is a rohamokat. Manapság már léteznek mentális zavarral élők számára kiképzett kutyák is, ilyen például az autizmussal élő személyeket segítő kutya. Ezeket a kutyákat arra képzik ki, hogy a gazdájukat biztonságba tartsák, megakadályozzák az önveszélyes magatartást, illetve megnyugtassák. (Miklósi 2019)

2.9 Kutyás foglalkozások története

Az állatok terápiában való alkalmazásának témája először az I. világháború utáni időszakban merült fel. Elsőként Washingtonban a St. Elizabeth Kórházban alkalmaztak állatokat az emberek gyógyítására egy mentálhigiénés program keretein belül. Majd az 1940-es években, már szomatikus kórképeknél is alkalmazták a társállatok jótékony hatásait. A háborúban megsérült katonák lelki gyógyulását támogatták a kórház udvarán élő állatok. (Topál és Hernádi 2011).

A klinikai pszichológiában egy véletlennek köszönhetően kezdett elterjedni a módszer. A történet szerint Dr. Boris Levinson a Yeshiva Egyetem (USA) pszichológusa „*súlyosan szellemi fogyatékos és szociális viselkedési zavarokkal küzdő*” (Topál és Hernádi 2011), gyerekekkel foglalkozott, akik egészen magukba zárkózva éltek. Egyik nap szükséges volt Jingles nevű retrieverét is elvinni magával a rendelőjébe, mert a séta után nem maradt ideje hazavinni. Ezen a napon egy olyan kisfiúval volt órája, aki szociális viselkedési zavarokkal küzdött. Már több, mint egy hónapja dolgozott a kisfiúval, de a bizalom elnyerése eredménytelennek bizonyult, így az érdemi terápiát sem tudta elkezdni. Azonban meglepve tapasztalta, hogy a kutya jelenléte megváltoztatta ezt a helyzetet. A kisfiú kapcsolatot teremtett a kutyával, odament hozzá, megsimogatta és beszélni is elkezdett hozzá, majd a pszichológus felé is elkezdett nyitni és kommunikálni, mivel voltak kérdései a kutyával kapcsolatban, amiket tőle tudott csak megkérdezni. A kutya segítségével sikeresnek bizonyult a gyermek bevonása a terápiába. Ennek következtében Levinson hozzáfogott az új módszer kidolgozásának. Attól kezdve világszerte pszichológusok, pszichiáterek, gyógypedagógusok és más terápiás

szakemberek alkalmazzák a terápiás állatok speciális segítségét munkájuk során. (Topál és Hernádi 2011)

2.10 Kutya jelenléte által kiváltott terápiás hatások

Manapság már rengeteg tanulmány áll rendelkezésünkre, melyek azt vizsgálták, hogy milyen fizikai hatásai lehetnek, ha valaki állatok közelében van. Ezek a tanulmányok leginkább kutyákra irányultak, de más állatfajoknál is fellelhető. (Babos 2013)

Az állatok jelenléte csökkentheti a gyermekek légzésszámát, szívverését és a stresszmutatókat. Friedmann és társai (Bergler 1988) 36 gyermeket vizsgáltak teljesítményhelyzetben. A gyermekek vérnyomását percenként mérték, de a mérést elvégezték kutyával és kutya nélküli helyzetben is. A gyermekek pulzusszáma és vérnyomása alacsonyabb mutatókat jelzett a kutya jelenlétében. (Babos 2013)

Forrás: saját fotó

Katcher (Baun és mtsai 1984) jelentős különbséget fedezett fel olyan emberek vérnyomása közt, akik kutyájukat simogatták vagy beszéltek hozzá, illetve akik kutya nélkül olvastak. Tehát a társállatok simogatásának nagyobb a nyugtató funkciója, mint az egyszerű pihenésnek. (Babos 2013)

Allen és munkatársai (1996) vizsgálták emberek megélt stresszérzését, a stresszparaméterek mérésével. A vizsgálatban jelen volt egyszer a házastárs, egy barát és a személy háziállata. Kiderült, hogy a személyek stresszmutatói a házastársuk és háziállatuk jelenlétében volt a legmegfelelőbbek. Színén ebben a vizsgálatban (Allen és mtsai, 1996) az eredmények azt mutatták, hogy az állatok jelenlétében a fájdalomérzet is csökken. A vizsgált emberek, beszámolóik alapján a háziállatok jelenlétében kisebb volt a fájdalomérzetük, mint egyedül vagy barátjuk társaságában. (Babos 2013)

A humanisztikus pszichológia szerint az egyén pszichés jólléte szempontjából nélkülözhetetlen a feltétlen elfogadás és a követelések nélküli szeretet. Egy kutya tanítás nélkül képes ezt megadni az embereknek. Egy kutya bármilyen élethelyzetben örül a gazdájának, még ha nem is teljesített jól, valamint egy kutya képes felismerni az emberek érzelmeit és arra megfelelően reagálni. Véleményem szerint erre bárki tud példát mondani, mivel erre az összes kutya képes. Rengeteg történetet hallani, arról, hogy a kutyák megvigasztalják gazdájukat a nehéz helyzetekben vagy megmentik gazdájuk életét, mikor balesetet szenvedett, vagy elájult. Egy kutya tud együttérzést mutatni, ez vigasztalást nyújthat bárkinek akinek kevés az emberi kapcsolata. Több tanulmány készült a kutyák emocionális hatásait vizsgálva. A kutyák képesek a depressziót csökkenteni (Friedmann, 2000). Az állatok jelenléte segíti a spontán érzelm kifejezést is (Perelle és Granville, 1993), ezt egy idősek otthonában vizsgálták állatokkal való foglalkozások közben. De a kutyáknak szorongáscsökkentő hatásuk is van (Wells, 2009). (Babos 2013)

A gyermekek tanulmányi teljesítményében mutatkozó nehézségek és magatartási problémák mögött, gyakran érzelmi problémákat lehet feltárni. Az ilyen gyermekeknek, sokat jelenthet egy társ, aki feltétel nélkül elfogadja és szereti őket. (Babos 2013)

Mindemellett szociális területen is fellelhetőek a kutyák jótékony hatásai. Saját példából kiindulva, mikor kutya nélkül sétálok valahol, nem jutna eszembe egy idegenhez odamenni és beszélgetni, mert az valószínűleg kellemetlen szituációt eredményezne. De a kutyám sétáltatása közben rendszeresen megállunk egy-egy másik gazdával beszélgetni, és mostanra már, nincs olyan séta, hogy ne találkoznék ismerőssel a környéken ahol élek. Valamint, rendszeresen járom a kutyafuttatókat is, ami egy remek tér beszélgetésre, gyakran megfordulnak itt gyermekek is akik a kutya kapcsán beszélgetést kezdeményeznek velem is, kutya nélkül valószínűleg ezt nem tennék. Gyakran előfordul, hogy nem is engem szólítanak meg az idegen emberek, hanem a kutyámat és rajta keresztül teremtenek interakciót velem is. Az emberek

sokkal könnyebben lépnek kapcsolatba egy kutyával, mint egy embertársukkal. Egy kutya hatására a gyermekek nyitottabbak lesznek, nő a biztonságérzetük. (Babos 2013)

Szeretnék megemlíteni egy olyan esetet is, amit egy tanítványom mesélt nekem. Egy falusi általános iskolába kezdte meg a tanulmányait, viszont nem minden alakult jól a kortárs csoportban. Egy idő után elkezdtek csúfolni osztálytársai, ezt ő nagyon rosszul viselte, gyakran gyomorgörcssel indult iskolába. Ebben az időben nem szeretett iskolába járni, nem voltak barátai. A szülei és az iskola együtt egy pszichológushoz fordultak és a lány el is ment néhány órára, viszont az elvárt hatást nem érte el ez sem, még ezután is rosszul érezte magát az iskolában és csúfolták továbbra is. Azonban a pszichológusnak volt egy tanácsa, amit megfogadott a család és úgy döntöttek, hogy kutyát vállalnak. Elmesélte nekem a lány, hogy ennek a kutyának ő mindent elmesélt ami bántotta és szinte a legjobb barátja lett, egy idő után azt vette észre, hogy már nem érdekelte a csúfolódás és rövidesen abba is hagyták társai. Azóta másik iskolába került, ahol gyakran piszkálják egymást és őt is osztálytársai, de már csak viccesen fogja ezt fel és egyáltalán nem veszi magára. Az osztályban most őt meghallgatják, mindenkivel jóban van és egy teljesen kiegyensúlyozott és határozott személyiség lett belőle. Személyes véleményem szerint, ő sokkal érettebb kortársainál, nagyon empatikus mindenkivel és önbizalma is teljesen megfelelő. Úgy gondolom, ez a kutya őt sok mindenre megtanította és a vele való foglalkozás felelősségvállalásra tanította, illetve a kutya felől irányuló elfogadás és szeretet nagyon jól formálta személyiségfejlődését.

3.Saját kutatás bemutatása

3.1 Kérdőíves felmérés ismertetése

Kérdőíves felmérés célja

Kutatásom során kérdőíves felméréseket, valamint interjúkat készítettem. A kérdőívemben és az interjúkban a következő kérdésekre kerestem a választ:

- Mennyire jellemző a mai családokra, hogy kutyával szorosan együtt élnek.
- A gyermekek életében milyen napi rutintevékenységeknél vesz részt a kutya.
- A gyermekek társas viszonyaira milyen hatással lehet egy kutya.
- A gyermekek stresszkezelésében tud-e segíteni egy kutya.

Felmérésben résztvevő célcsoportok

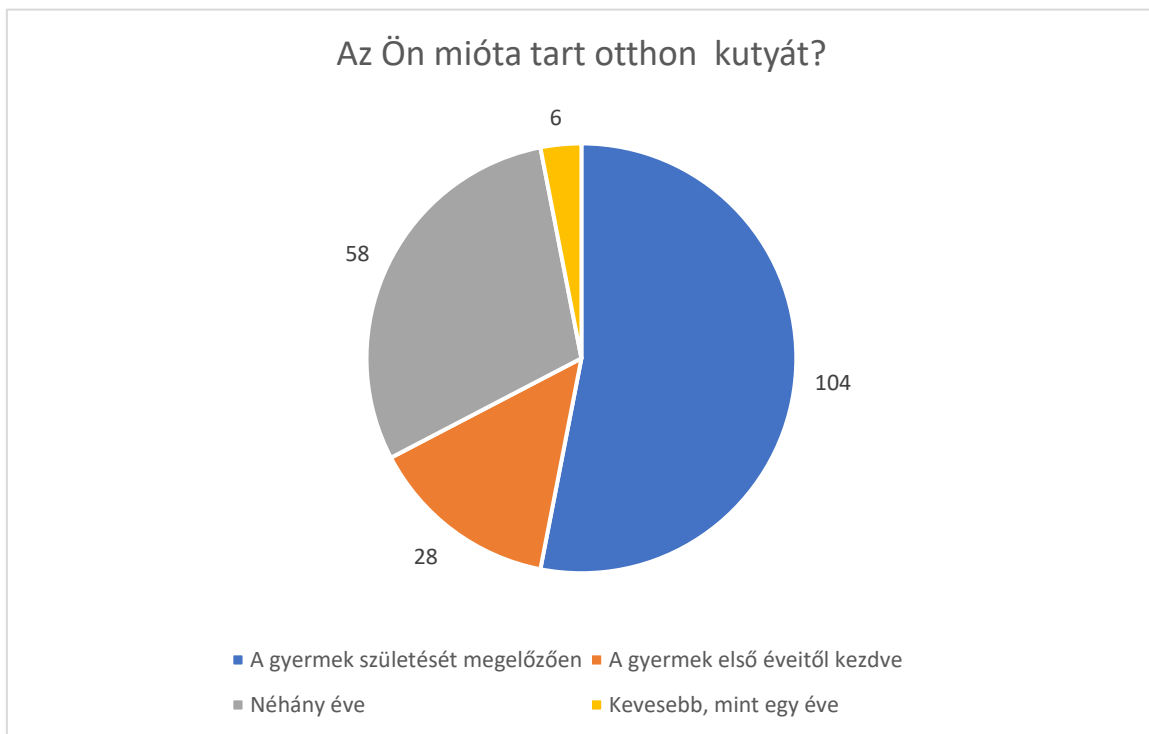
A kérdőívemben olyan családokat kérdeztem meg, akiknél a gyermek szorosan együtt él a kutyával, így ennek lehetnek hatásai a gyermekre nézve. Az interjúmban egy olyan kisgyermeknevelőt, óvodapedagógust és tanítót kérdeztem, aki gyakran találkozik olyan gyermekekkel akik szorosan együtt élnek kutyával.

3.2 Kérdőíves felmérés eredményei

A kérdőívemet social media platformokon osztottam meg, kutyát tartó közösségekben, meglepően sok embert érdekelt a téma és szívesen kitöltötték. A kérdőíves feldolgozást a google docs kérdőíves programja segítségével végeztem. A kérdőívet összesen kétszáz fő töltötte ki. A következőkben szeretném bemutatni a válaszok összegzését.

A kérdőívemet legnagyobb százalékban olyan szülők töltötték ki, akiknek gyermeke 14 és 18 év közötti, majd ezt követte 6-14 éves korosztály és végül 0-6 éves korosztály szülei közül is voltak kitöltők. A kitöltők majdnem fele egy gyermekes szülő volt, de akadtak két gyermekesek és legkisebb számban 3 vagy annál több gyermeket vállaló szülők is.

4.5. Ön mióta tart otthon kutyát? A kutya a legtöbb időt a kertben vagy a házon belül a családdal tölti?

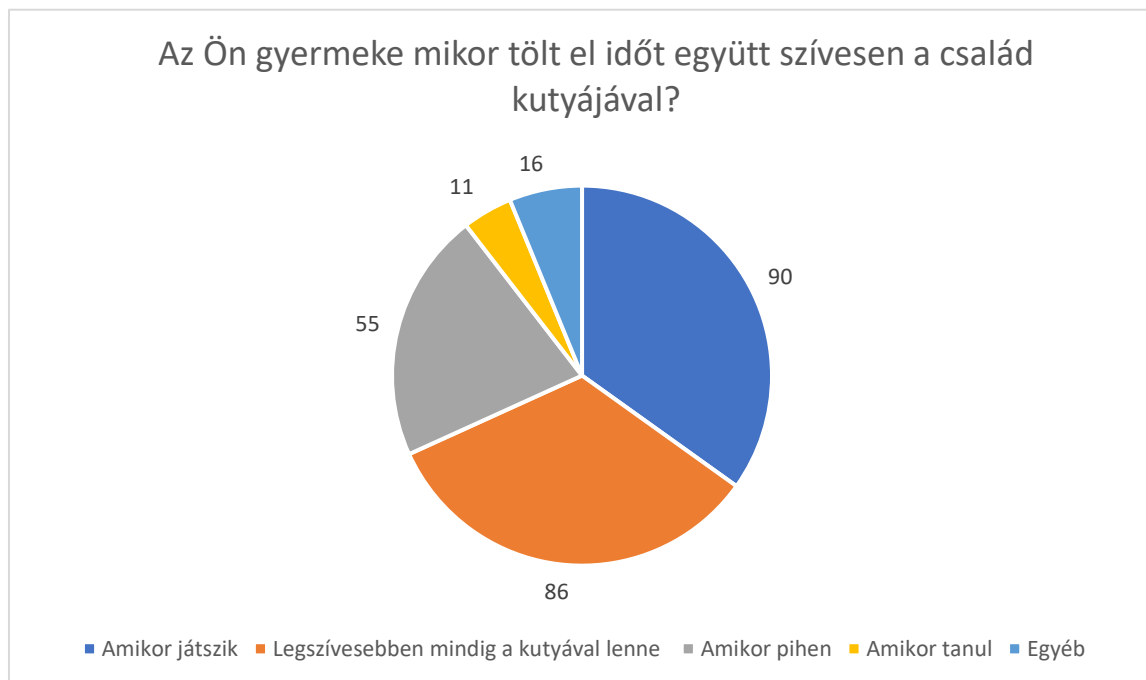

1. ábra Kutya tartás időtartama

A megkérdezettek legnagyobb százalékban már a gyermekük születését megelőzően vállaltak kutyát, de elég sokan csak néhány éve vették magukhoz kutyájukat. Személy szerint azt tapasztalom, hogy a kutyatartás egyre népszerűbb az emberek körében, hiszen egyre jobban hirdetik az előnyeit. Akadtak olyanok is akik a gyermek megszületését követő első években fogadtak magukhoz egy kutyát, és végül a legkevesebben vannak azok a kitöltők akiknek legfeljebb egy éve van kutyájuk.

A kitöltők nagy része (68%; 134 fő) azt válaszolta, hogy a család kutyája a legtöbb időt a házon belül tölti a családdal, és kisebb százalékban (35%; 69 fő) jelezték azt, hogy a kutya a legtöbb időt a kertben tölti.

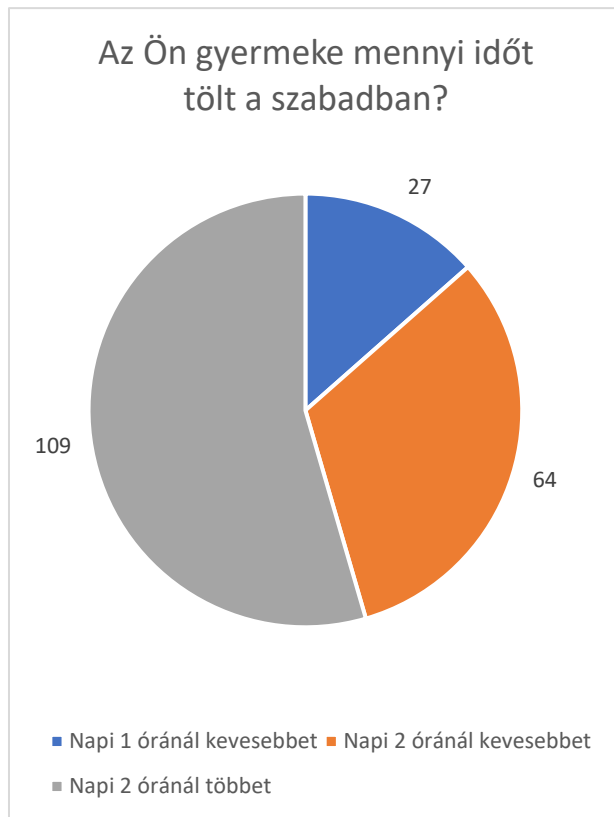
6-7. Az Ön gyermek szívesen tölt időt a család kutyájával? Ha igen, akkor milyen napi rutintevékenység közben?

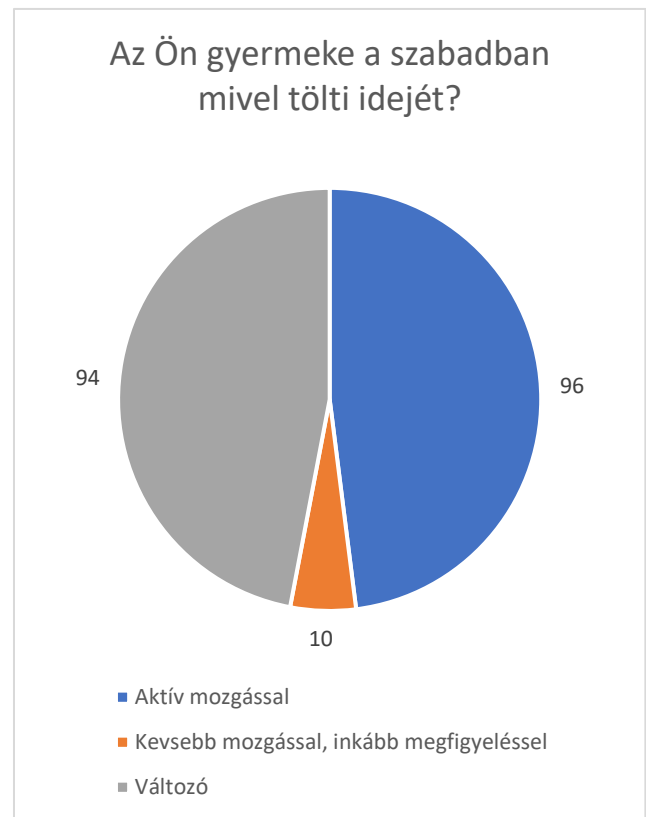
2. ábra Gyermekek időtöltése a kutyájukkal

A válaszolók legnagyobb százalékban (95,9%; 189) azt választák, hogy a gyermekük szívesen tölt időt a család kutyájával, de néhányan 4,1%; 8 fő) azt is írták, hogy nem tölt szívesen időt gyermekük a kutyával. Azon válaszadók gyermekei közül, akik szívesen töltenek időt a család kutyájával, leginkább játéktevékenység közben vannak a kutyával, ez után, csak néhány kitöltővel kevesebben jelölték meg azt, hogy a gyermekük legszívesebben mindig a család kutyájával lenne. Kevesebben százalékban írták, hogy pihenés közben szeret gyermekük a kutyával lenni, majd ezt követi a tanulás és az egyéb lehetőség.

8-9. Az Ön gyermeke mennyi időt tölt a szabadban? Ezt az időt milyen tevékenységgel tölti?

4. ábra Szabadban töltött idő mennyisége

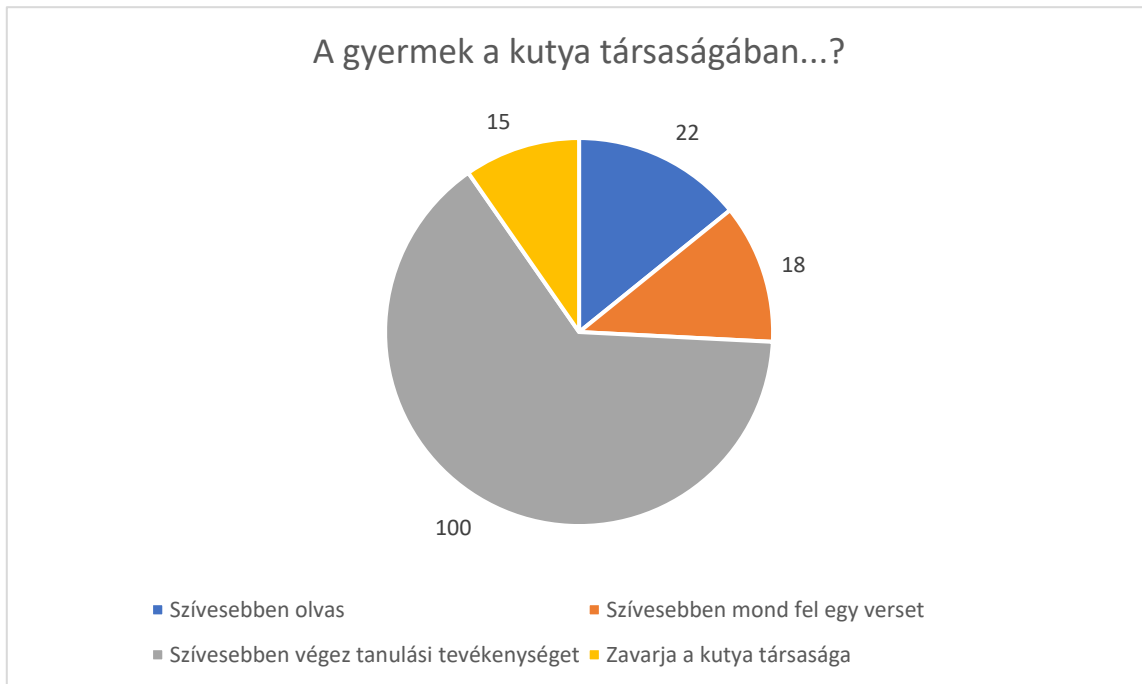

3. ábra Tevékenység a szabadban

Kiderült, hogy a megkérdezett kutyatartó családok gyermekei legnagyobb százalékban napi 2 óránál többet töltenek a szabadban, ami számomra meglepő adat, hiszen a tapasztalataim alapján a gyermekek nagy része internetes, telefonos játékokkal tölti szabadidejét. A következő adat, amit a legtöbben jelöltek, hogy gyermekük napi 2 óránál kevesebbet tölt a szabadban. Végül a legkevesebben a legrövidebb időt választották, vagyis a napi 1 óránál kevesebbet. A kérdőív szerint a kutyával együtt élő gyermekek sok időt töltenek a szabadban.

A megkérdezett szülők gyermekek nagy része aktív mozgással tölti szabadidejét, de csak pár kitöltővel kevesebben jelölték, hogy gyermekük változó tevékenységgel tölti az idejét a szabadban. Végül legkevesebben választották azt, hogy gyermekük inkább megfigyeléssel tölti ezt az időt.

10-11. Az Ön gyermekének tanulási tevékenysége közben a család kutyája jelen van? Ha igen akkor a gyermek a kutya társaságában...?

5. ábra Tanulási tevékenység a kutya jelenlétében

A 10-es kérdésből megtudhattuk, hogy a válaszadók gyermekei többségben (58,4% 115 fő) a kutya társaságában végeznek tanulási tevékenységet. De nem sokkal kevesebben jelölték meg azt a választ, hogy a kutya nincs jelen (41,6 %, 82 fő) . A következő kérdésből megtudhattuk, hogy azon válaszadók gyermekei, akiknek tanulási tevékenysége közben a család kutyája jelen van, szívesebben tanulnak (ezt a választ jelölték a legtöbben). Utána következett, csak pár százalékos különbséggel, hogy szívesebben olvasnak, majd szívesebben mondanak fel verset a gyermekek és végül a legkevesebb százalékban zavarja a gyermeket a kutya tanulási tevékenység közben. Tehát ebből a kérdésből kiderült, hogy a család kutyájának társaságában való tanulást jobban preferálják a gyermekek.

12-13. Ön szerint a család kutyája segíti a gyermek kortárskapcsolatainak kialakítását? Ha igen, akkor hogyan?

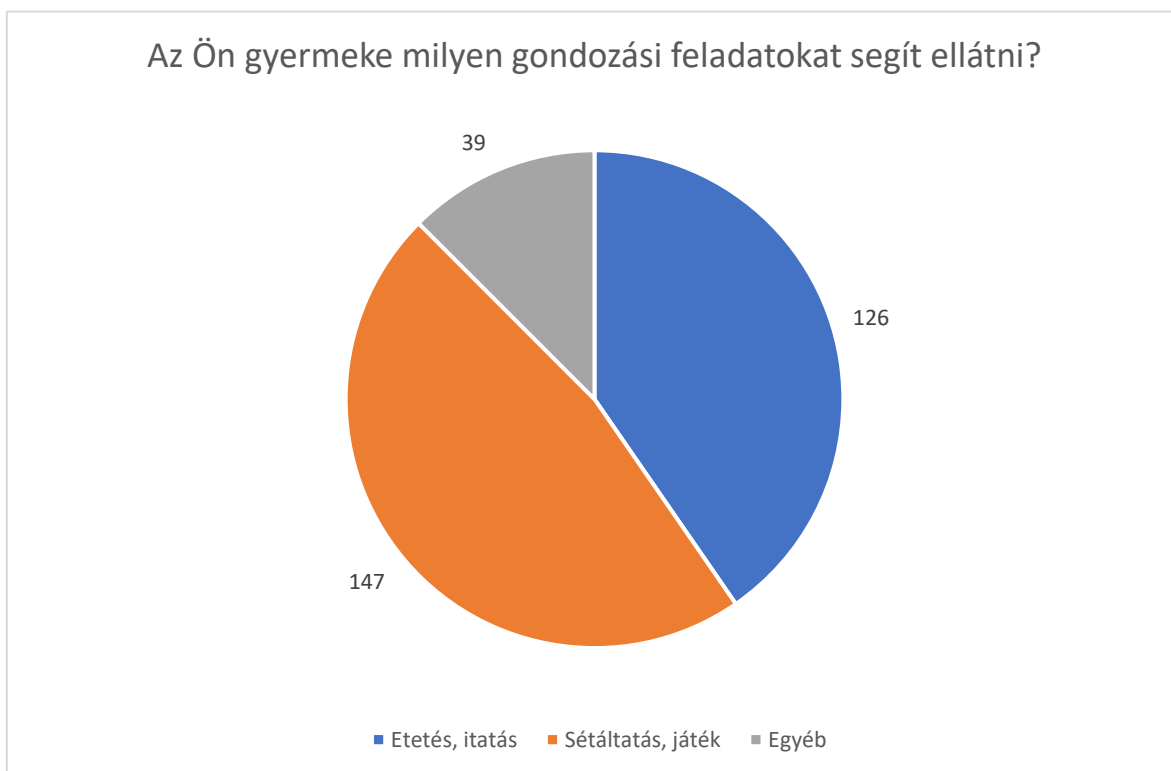
6. ábra Kortárs kapcsolatok kialakítása

A válaszadók nagyobb része adta azt a választ, hogy igen (74,3%; 142 fő) és (25,7%; 49 fő) adta azt a választ, hogy nem. A kitöltők szerint, a következő módokban segíthet a család kutyája kialakítani a gyermek kortárskapcsolatait:

- könnyebben barátkozik, mikor ott a kutya
- több empátia és kommunikáció van a kapcsolatokban
- szocializációs folyamatok, törődés, figyelem, óvás - védelem kialakulása, szeretet
- általában aki kutyával nő fel, sokszor lesz közlékenyebb, barátságosabb és nyitottabb, de sokat segíthet egy eredendően félénk gyerekeknek is, hogy megnyíljon
- oldja a feszültséget, rögtön van kommunikáció
- megtanul társként kezelni másokat
- a szabadban töltött idő során más kisgyermek is szívesen jönnek oda megfigyelni vagy megsimogatni a kutyát
- közös beszélgetési téma a barátokkal, közös kutyás programok, akár csak napi kutyasétáltatás során

- könnyebben barátkozik, tehát nyitottabb, kevesebbet szorong, mindig barátságos mert növeli a kutya az önbizalmát. érzelmileg fogékonyabb, észreveszi ha valaki szomorú, jobban figyel a környezetében élőkre
- nyitottabb lett a kutya által és könnyebben barátkozik, mielőtt kutyáink lettek zárkózott volt
- lányom ovisként nagyon nehezen tudott beilleszkedni, zárkózott volt, 4 év az ovi, a 3. évnél egy kedves állatorvos barátunknak panaszoltam hogy nehezen megy az ovi, az ő tanácsára lett kiskutya, a lányom fél év alatt óriásit változott, mire az ovis időszak végére értünk minden gyerekkel már nagy barátok voltak, hatalmas boldogság volt ez nekem
- Aspergeres autista gyermekem, könnyebben vonható kontaktusba amikor a kutya jelen van

14-15. Az Ön gyermeke segít a kutya gondozásában? Ha igen, milyen gondozási feladatokat lát el?

7. ábra Gondozási feladatok ellátása

Kiderült, hogy a válaszadók gyermekének többsége (90,3%; 177) segít a kutya gondozásában a családnak, és kisebb (9,7%; 19 fő) részük nem segít.

Azok a gyermekek akik segítik a kutya ellátását, leginkább sétáltatás és játék feladatokat látnak el. Majd ezt követi az etetés, itatás és végül legkisebb számban az egyéb lehetőségre kattintottak. Tehát a kitöltők gyermekeinek nagy része segít a kutyát lemozgatni, lefárasztani.

16-17. Az Ön gyermeke észreveszi, ha a család kutyájának valamire szüksége van? A család tagjainak és kortársainak hangulatváltozásaira felfigyel?

8. ábra Kutya szükségletei

A kérdőívben a válaszolók gyermekei túlnyomóan (87,2%; 171 fő) észreveszik, ha a család kutyájának valamire szüksége van és csak kevés (12,8%; 25 fő) százalékban nem.

9. ábra A gyermek érzékenysége a környezetére

A másik kérdésben azt vizsgáltam, hogy az emberek hangulatváltozásaira felfigyelnek-e a válaszadók gyermekei, itt szintén az igen válaszra kattintottak többen (93%; 186 fő) és a nemre csak néhány (7%; 14 fő) szavazat érkezett.

A gyermekek könnyen meg tudják tapasztalni a családi házikedvenc szükségleteit a mindennapi rutintevékenységekben, így ez hozzásegítheti őket, hogy könnyebben felismerjék kortársaik és családjuk hangulatváltozásait is. A kérdőív bizonyítja, hogy azok a gyermekek, akik észreveszik ha a család kutyájának valamire szüksége van, felsimerik azt is, hogy a kortársaik és családjuk hangulata megváltozott.

18. Az Ön gyermeke szokott beszélgetni a család kutyájával?

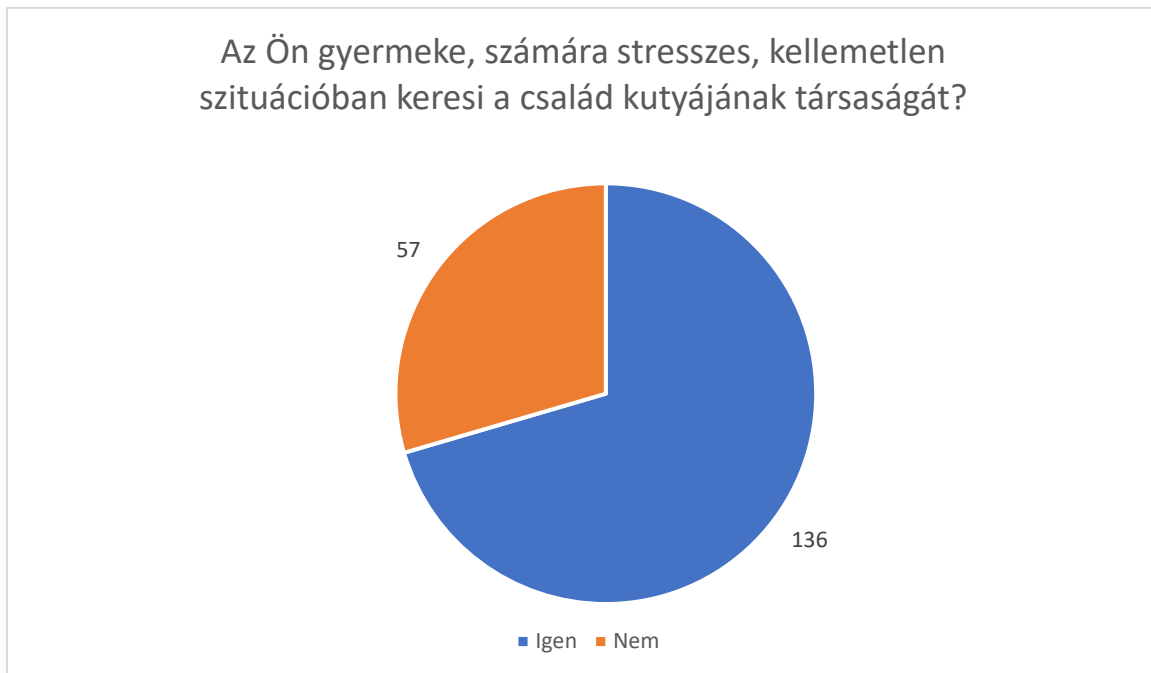
Kiderült, hogy a megkérdezettek gyermekeinek többsége (95,9%; 187 fő) szokott beszélgetni a család kutyájával, nemleges válasz alig érkezett (4,1%; 8 fő).

10. ábra A gyermek beszélgetést kezdeményez a kutyával

A kutyával való beszélgetés segíthet a gyermekeknek kiadni a belső feszültségeket, hiszen a kutyáknak bármit elmondhatnak, ők minden titkot megtartanak és elfogadnak.

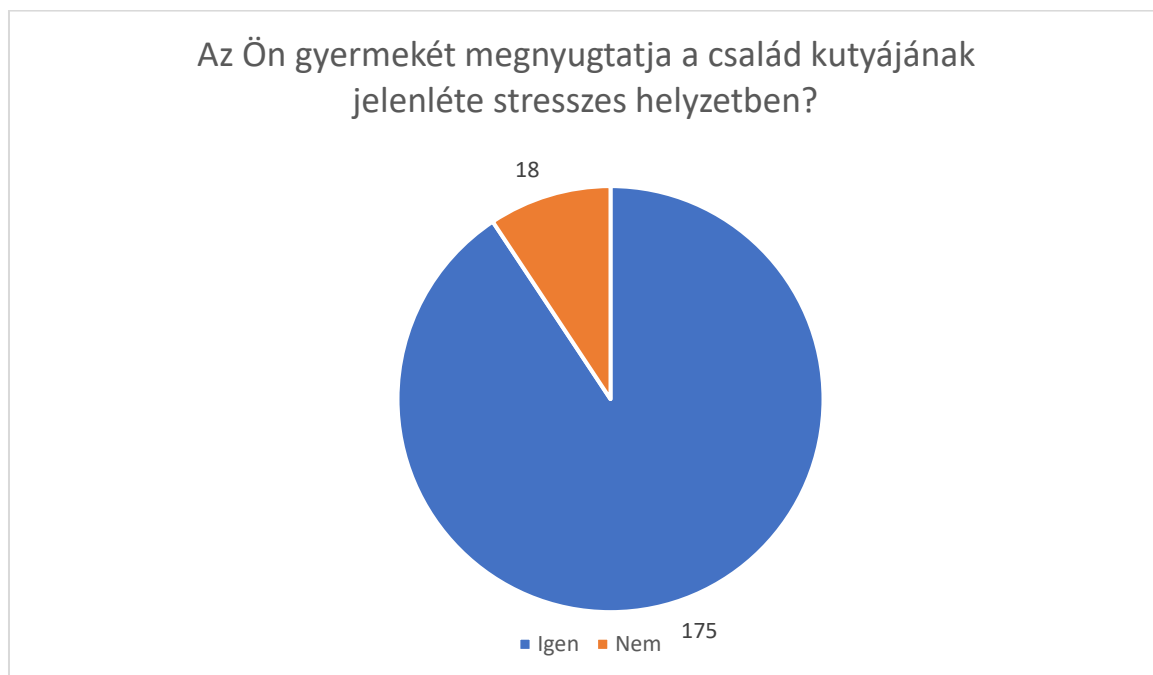
19. Az Ön gyermeke számára stresszes, kellemetlen szituációban keresi a család kutyájának társaságát?

11. ábra Stresszes szituációban keresi a kutya társaságát

A kitöltők nagyobb mennyiségben (70,5%; 136 fő) az igen válaszra kattintottak, vagyis gyermekük stresszes szituációban keresi a kutyájuk társaságát és kisebb számban (29,5%; 57 fő) nem keresik a gyermekek stresszes szituációban a család kutyájának társaságát.

20. Az Ön gyermekét megnyugtatja a család kutyájának jelenléte stresszes helyzetben?

12. ábra A kutya jelenléte megnyugtatja a gyermeket

A válaszadók többnyire (90,7%; 175 fő) úgy gondolják, hogy gyermeküket megnyugtatja a család kutyájának jelenléte számukra stresszes helyzetben, kisebb részben (9,3%; 18 fő) jeleztek nemmel a kérdésre.

3.3 Interjúkból kapott válaszok összesítése

Az első interjúmat egy olyan családdal készítettem, ahol családtagként kezelnek egy kutyát és együtt élnek vele. A családot személy szerint jól ismerem így könnyebben tudom a véleményüket összegezni. A gyermek még elég fiatal, öt és fél éves, viszont születése előtt már vállaltak kutyát, egész pontosan az anyuka, mert ekkor még egyedül élt és társaság miatt döntött a kutyatartás mellett. Az édesanya elmondása szerint nagyon sokat segített számára a kötődés és a szociális kapcsolatok területén való fejlődésben. Majd később az anyuka és az apuka együtt is rengeteg új ismerőst szerzett a kutyán keresztül. Az apuka kedvenc időtöltése a kutyával, az a séta, számára ez egyfajta rekreációs programot nyújt. A gyermek és a kutya között nincs szoros kapcsolat, de a kislány nagyon szeret gondoskodni róla, ő szokott neki enni adni, és gyakran jár a család együtt sétálni is. Ez a gondoskodás megnyilvánul játéktevékenység közben is, hiszen hol plüss kutyával, hol egy babával, de mindig a játék fókuszában a gondoskodás van. A család szerint a kutyájuknak egyértelműen stresszoldó hatása van, viszont inkább az egész családra nézve, nem feltétlenül a kislányra. A kutyájuk gyakran próbálkozik a kislánynál, mikor feszült, odamegy hozzá, próbál vele kapcsolatot teremteni, ha az anyuka feszült a próbálkozásai intenzívebbek. A kutyával való együttélés más dinamikát ad a családnak, sokkal környezetközelibbé teszi őket, felelősségvállalásra tanítja őket, rengeteg pozitív hatása van. Viszont a kutyájuk még fiatalabb korában előfordult, hogy agresszívan viselkedett más kutyával, mert a családot védte és ezért voltak olyan szituációk amikbe miatta nem tudtak belemenni, de ezenkívül más negatívumot nem tudtak megemlíteni. Mikor a nagyszülőkhöz érkeznek, gyakran kínos csend fogadja a családot, ekkor a kutyájuk elkezd körbe mászkálni és megindítja ezzel a beszélgetést a rokonság közt. A gyermeket megszokta nevetetni a kutyájuk egyszerű tevékenységekkel, mint a prüszkölés, de néha fel is bosszantja, például azzal ha ivás után kifolyik a szájából a víz és a kislány abba belesétál. A család úgy véli, hogy a kutyatartást kétségtelenül ajánlaná más családoknak is, hiszen, még ha nincs is szoros kapcsolatban a gyermekkel, akkor is lehetnek fejlesztő hatásai, mint a felelősségvállalásra tanítás vagy a gondoskodás, állatokkal való bánásmód, mindemellett az egész családra nézve jótékony hatással bír.

A második interjúmat egy kisgyermeknevelővel készítettem, aki már 27 éve dolgozik ebben a munkakörben. Tapasztalatai szerint a kisgyermekek nagy része nyitott az állatok felé, de előfordul, hogy a szülők átvetik a gyermekükre a félelmüket, így a gyermekük is félni fog az állatoktól. A bölcsődében vannak olyan programok, amik keretén belül kutyákkal találkoznak a gyermekek, itt általában mindenki szeretné megsimogatni a kutyákat. Tapasztalatai szerint a

kutya mellett felnövő gyermekek számára a kutya egy társ, egy testvér szerepét tölti be. A bölcsődében szívesen mesélnek a gyermekek a kutyájukról, leginkább az együtt megélt játékelményekről beszélnek. Emellett a bölcsődei játéktevékenységbe is rendszerint bevonnak plüsskutyát, vagy éppen, egy szerepjáték keretében eljátsszák a kutya szerepét azok a gyermekek akik együtt élnek a kutyájukkal. Ezeknél a gyermekeknél az empátia sokkal inkább megjelenik a viselkedésükben és feladattudatuk is fejlettebb társaikénál, hiszen a kutyájuk otthoni szükségleteinek ellátásában részt vesznek. A család kutyája érzelmileg segítséget nyújt a gyermekeknek, ha sérelem éri őket. Megítélése szerint a kutyatartást fenntartás nélkül ajánlja minden gyermekes családnak, hiszen érzelmi és szociális területeken is segítik a gyermekek fejlődését.

A következő interjúmat egy óvodapedagógussal vettem fel, ő már harmincöt éve dolgozik ezen a pályán. Tapasztalatai szerint a gyermekek többsége elfogadja az állatokat, de leginkább a kutyák felé nyitnak. Az óvodai munkája során többször tartottak már terápiás kutyákkal foglalkozást, a foglalkozás végére, már a félénk gyermekek is megsimogatják a kutyákat. Úgy gondolja, hogy a kutyák mindig feltétel nélkül elfogadják a gyermekeket és vigaszt nyújtanak nekik. A kutyával együtt élő gyermekek az óvodában szívesen szokták mesélni az együtt megélt játéktevékenységeket és gyakran úgy játszanak el egy családot, hogy a babakocsi mellett a kutyát viszik pórázon és a rajzokban a család részeként jelenik meg. Mindemellett ezek a gyermekek sokkal nyitottabbak mások felé, könnyebben teremtenek kapcsolatot, türelmesebbek társaikkal és a játéktevékenységekben sokkal inkább jelenik meg náluk a gondoskodás, mint a kutya nélkül élő társaiknál. Az érzelmeiket jobban kifejezik és ezek intenzívebbek is, de társaik érzelmeit is fokozottabban felismerik. Javasolná a gyermekes családoknak a kutyatartást, de véleménye szerint nem mindegy a kutya tartásának körülménye, hiszen a kutya csak úgy tud pozitívan hatni a gyermekre, ha együtt él a családdal szorosan, nem pedig egy udvaron egyedül, magányosan.

Az utolsó interjúmat pedig egy tanítóval készítettem, aki harminckét éve dolgozik ebben a munkakörben. Tapasztalatai szerint a gyermekek nagyobb része szereti az állatokat és érdeklődést mutatnak feléjük, viszont a kutyák a kiemelten kedvencek. Meglátása szerint, hatással van a gyermekekre, ha kutyával együtt nőnek fel, hiszen minden rezdülésüket megérik és segítik őket érzelmeik feldolgozásában. Az iskolában sokat mesélnek a kutyájukkal megélt élményekről, ezekből az derül ki, hogy családtagként kezelik őket. Alsó tagozaton kedvelt téma a kutyák lerajzolása, de családbrázolásokon is mindig megjelenik. Véleménye szerint, nehéz lenne megítélni, hogy a kortárskapcsolataikban a kutyájuk fejlesztő hatásának is van szerepe,

de testvérhez hasonló szerepkört vesznek fel a kutyák ezeknek a gyermekeknek az életében. A felelősségérzetük, mások iránt érzett empátiájuk ezeknek a gyermekeknek hamarabb kialakul, érzékenyíti őket a feltétel nélküli szeretet és gondoskodás területén egyaránt. Nézetei szerint, a kutyatartást ajánlaná a családoknak, mert összességében pozitív hatással van a gyermekek érzelmi fejlődésére egy családi kutya.

3.4 Következtetések

Kutatásaim során azt vizsgáltam, hogy milyen hatással van a gyermekek érzelmi fejlődésének segítésében, ha a család együtt él egy kutyával. Több szempontból megközelítettem a terület vizsgálatát, ezért készítettem kérdőívet olyan szülőknek, akik gyermeke együtt lakik a család kutyájával, illetve emellett interjúkat vettem fel pedagógusokkal és egy családdal.

A kérdőívemet internetes platformokon osztottam meg, ahol meglepve tapasztaltam, hogy szívesen kitöltötték idegenek is ezt a kérdőívet, úgy láttam, hogy nagyon pozitív volt az emberek attitűdje a témával kapcsolatban. A válaszadók gyermekei nagyrészt szívesen töltenek időt a család kutyájával, bár úgy gondolom, hogy ezek a szülők hozzáállásától függ, tehát ha egy szülő is szívesen tölt időt a család kutyájával, valószínűsíthetően a gyermek is hasonlóan fog viszonyulni a kutyájukhoz. A gyermekek legszívesebben minden szabadidejüket a család kutyájával töltenék, ezt is láthatjuk a felmérésből. A legtöbb gyermek segít a kutya gondozásában és stresszes helyzetben keresik a kutya társaságát. A gyermekek kortárskapcsolatainak kialakításában is segíthetnek a családi kutyák, erre a kérdésre remek példákat írtak kitöltőim. A kérdőíves felmérésből kiderült, hogy a családokkal együtt élő kutyák pozitív fejlesztő hatással bírnak a gyermekekre nézve.

Az első interjút egy családdal vettem fel, akiket személy szerint én is jól ismerem. Ebben az interjúból nem az derült ki, hogy a gyermek és a kutya közti kapcsolat nagyon mély lenne, hiszen ez nem feltétlenül van így minden családban, vannak kutyák akik kevésbé tudnak egy gyermekhez közeledni és a vannak akik kifejezetten kedvelik őket, persze ez függ a gyermek személyiségétől is. A család elmondása alapján az derült ki, hogy az ő kutyájuk az egész családra nézve van leginkább pozitív hatással és nem egyedül a gyermekre. A többi interjúból az is kiderült, hogy a kutyával együtt élő családok gyermekeinek játéktevékenysége közben jobban megjelenik a gondoskodás. A családot személyesen jól ismerem, és volt szerencsém

többször megfigyelni a gyermek játéktevékenységét, akár kortárs csoportban is, szinte kivétel nélkül minden alkalommal megjelenik a gondoskodás a játék során, hol babával, hol plüsskutyával. Úgy gondolom azért volt szükséges a kutatásomba ez az interjú is, mert ugyan a gyermek és a kutya között nincs mély kapcsolat és nem minden esetben segít a gyermeknek a kutyájuk, de a család elmondása szerint vannak fejlesztő hatásai, hiszen felelősségre tanít, fejleszti az empátiás készséget, megtanítja az állatokkal való helyes bánásmódot, illetve sokkal környezetközelebbi általa a család.

A pedagógusokkal készített interjúim számomra meglepetéseket okoztak, hiszen néhány kérdésben minden korosztályban nagyon hasonló válaszok születtek. Kiderült, hogy a gyermekek leginkább a kutyák felé nyitnak, talán ez azért lehet, mert a kutyákat ismerik a legjobban, velük találkoznak a leggyakrabban. A részükre feltett kérdésekre egyértelműen az a válasz született, hogy a kutyák pozitív fejlesztő hatással bírnak a gyermekekre nézve. A gyermekek testvérként, családtagként kezelik a családjukban élő kutyát, ahogy elhangzott az interjúmban is, hasonló szereppel bír egy kutya, mint egy testvér. A gyermekek érzelmi érése, fejlődése magasabb szinten lehet, mint kortársaiknak, ha egy kutyával együtt élnek és nyitottabbak, közvetlenebbek lehetnek környezetükkel, kortársaikkal.

A kérdőív és az interjú is egyaránt bizonyítja, hogy manapság már egyre gyakoribb, hogy a családok szorosán együtt élnek egy kutyával és családtagként kezelik. A gyermekek legszívesebben minden idejüket a család kutyájával töltenék, de leginkább játszani szeretnek vele és erről a nevelés intézményeiben is szívesen mesélnek. A válaszok szerint a család kutyája hatással van a gyermekek társas viszonyaira, hiszen általa a gyermekek nyitottabbak, empátikusabbak és könnyebben teremtenek kapcsolatot másokkal. A családokkal együtt élő kutyák segítik a gyermek stressz helyzeteinek kezelését, vigasztalják őket és a nyugtató hatással bírnak.

Összességében a kutatásomból az derül ki, hogy a szülők, pedagógusok attitűdje pozitív a kutyákról és kutyák fejlesztő hatásairól.

4. Összegzés

Úgy vélem szakdolgozatomban több szempontból megvizsgáltam és összefoglaltam a kutyák hatását a gyermekek érzelmi fejlődésére. A szakirodalmak feldolgozása segített jobban megérteni és értelmezni a kutatásom eredményeit. A témaválasztásomban nagy szerepet játszott a terület aktualitása, jelentősége, illetve személyes tapasztalataim és érzelmi indíttatásom is. A téma népszerűségét bizonyítja, hogy a kérdőívet rövid időn belül elég sok ember kitöltötte. Mint ahogyan korábban már ismertettem, az érzelmek fontos szerepet játszanak az életünkben és születésünktől kezdve fejlődnek, ezeknek kifejezését, megértését és szabályozását is az élet során tanuljuk meg. Ezek mellett a szociális kompetencia is fontos szerepet játszik, hiszen ez teszi lehetővé, hogy a társadalom eredményes tagjaivá váljunk. Ezekben a kompetenciákban fellelhetőek közös vonások, hiszen mindkettőt először a közvetlen családi környezetben tapasztaljuk meg, ott kezdenek fejlődni. Az érzelmi és szociális kompetencia egymással kölcsönhatásban vannak és ennek eredményeképp fejlődnek. A személyiség megfelelő fejlődését gyermekkorban sok tényező tudja befolyásolni, ezek lehetnek biológiai, szociális és környezeti faktorok is. Elsődlegesen a közvetlen családi környezet befolyásolja a gyermekek személyiségfejlődését, hiszen a szülőktől függ a család anyagi helyzete és a normák is. A mai gyermekeknek már megváltozott szerepük van egy családban, mint régebben. Manapság gyakori, hogy alig marad a szülőknek idejük a gyermekükre és előfordul, hogy kisebb testvérük szükségleteit ők elégítik ki szüleik helyett. A szülővel eltöltött közös idő helyett, rengeteg időt töltenek a számítógép vagy a tv előtt. Mindebből kiderül, hogy a gyermekek érzelmi fejlődését támogatni kell, az interjúk, valamint a kérdőív bizonyítják a családokkal együtt élő kutyák hatásait erre a területre. Ez egyben választ ad a szakdolgozatom elején megfogalmazott problémafelvetésekre, amiben egy lehetőséget keresek a gyermekek érzelmi fejlődésének segítésére és a környezet által okozott stressz hatásainak csökkentésére. Fontosnak tartottam a kutyák és emberek közti kapcsolat kezdetének és a kutyával való foglalkozásnak a bemutatását is. Emellett megjelent szakdolgozatomban a kutyák terápiás hatásainak felismerése is, amit szintén nélkülözhetetlennek tartottam a kutatásom előtt ismertetni, hiszen így jobban meg lehetett érteni az eredményeket. Az eddigi életem során mindig volt a családban egy kutya és személy szerint felismertem a jótékony hatásait magamra nézve, viszont most azt vizsgálhattam, hogy másokra nézve is hasonló hatással bírhat-e egy kutya társasága. Az általam tapasztalt kutyával való együttélés jótékony következményeit, alátámasztották a kutatásaim eredményei, sőt még több hasznos és fejlesztő tulajdonságát ismerhettem meg a kutyával való együttélésnek. Úgy gondolom, hogy ez az életforma egyre népszerűbb világszerte, a

kutatásaimmal szeretném biztatni a családokat a kutyavállalásra és a pedagógusokat a kutyák bevonására a fejlesztő nevelő tevékenységekben.

5. Mellékletek

5.1 Irodalomjegyzék

Allen, K., Blascovich, J. (1996): Anger and Hostility among Married Couples: Pet Dogs as Moderators of Cardiovascular Reactivity to Stress. *Psychosomatic Medicine*, 58. 59.

Babos Edit (2013). Állatasszisztált terápia módszertani előtanulmány óvodáskorú gyermekek kutyával történő fejlesztésére. Budapest: *Alkalmazott Pszichológia* 2013. 13(3). 60-62 p.

Baun, M. M., Bergstorm, N., Langston, N. F., Thoma, L. (1984): Physiological Effects of Petting Dogs: Influences of Attachment. In Anderson, R. K., Hart, B. L., Hart, L. A. (ed.) (1984): *The Pet Connection – Its Influence on Our Health and Quality of Life*. Minnesota. 162–171.

Berezkei Tamás, Hoffmann Gyula (2016): *Gének, gondolkodás, személyiség*. Budapest: Akadémia Kiadó, 156-157 p.

Bergler, R. (1988): *Man and Dog: The Psychology of a Relationship*. Blackwell Scientific Publications, London

Damasio, A. R. (1995): Toward a neurobiology of emotion and feeling: operational concepts and hypotheses. *The Neuroscientist*, 1. 19–25.

Friedmann, E. (2000): *The Animal – Human Bond: Health and Wellness In FINE*, A. H. (ed.) (2000): *Handbook on Animal-Assisted Therapy*. Academic Press, San Diego, California

József István (2012): *Fejlődépszichológia nevelőknek*. Kaposvár: Dávid könyvkiadó, 88-90; 101-102

Kasik László (2010): *A szociálisérdek-érvényesítő, az érzelmi és a szociálisprobléma-megoldó képességek vizsgálata 4-18 évesek körében*. PhD-értekezés, SZTE, Szeged.

M. Nádasi Mária (2016): *A megváltozott családok hatása a gyermekekre*. *Gyermeknevelés* 2016. 04/02. Eötvös Loránd, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, 35-47 p. https://epa.oszk.hu/02400/02411/00008/pdf/EPA02411_gyermekneveles_2016_2_035-047.pdf (letöltés dátuma: 2023. 03. 27.)

Miklósi Ádám (2019): *A kutya*. Budapest: Libri, 134-154 p.

Perelle, I. B., Granville, D. A. (1993): Assessment of the Effectiveness of a Pet Facilitated Therapy Program in a Nursing Home Setting, *Society and Animals*, 1993. Vol. 1, No.

Ratkóczi Éva (2003): Életesemények lelki zavarai II. rész. Semmelweis Egyetem TF Kiadó, Budapest, 63 p.

SAARNI C. (1999): The development of emotional competence. New York: Guilford Press.

Topál József és Hernádi Anna (2011) Gyógyító állatok: Tudomány vagy kuruzslás?. Magyar Tudomány 2011/6., 682-683 p. <http://epa.oszk.hu/00600/00691/00090/pdf/0678-0686.pdf> (letöltés dátuma: 2023. 04. 16.)

Uzsályné Pécsi Rita (2011): A nevelés az élet szolgálatá 2.Pécs: Kulcs a muzsikához kiadó, 154-168

V. Komlósi A. (2001): A személyiség értelmezései. In: Oláh A. és Bugán A. (Szerk.): Fejezetek a pszichológia alapterületeiből. (2. bővített kiadás) ELTE Eötvös Kiadó Bp. 327-427.

Vajda Zsuzsanna (2006): A gyermek pszichológiai fejlődése. Budapest: Helikon, 205 p.

Vajda Zsuzsanna (2014): A gyermek pszichológiai fejlődése. Budapest: Helikon, 115, 128, 248

Wells, D. L. (2009): The Effects of Animals on Human Health and Well-Being. Journal of Social Issues, 65. 523–543.

Zsolnai Anikó - Kasik László (2010): A szociális kompetencia fejlesztésének elméleti és gyakorlati alapjai. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 78–96.

Zsolnai Anikó (2008): A szociális készségek fejlődése és fejlesztése gyermekkorban. Szeged: Iskolakultúra online, 121 p.

Zsolnai Anikó (2010): A szociális kompetencia kutatására és fejlesztésére szolgáló modellek.

Zsolnai Anikó (2013): A szociális fejlődés segítése. Budapest: Gondolat kiadó, 62-64;138-139 p.

Zsolnai Anikó és Kasik László (2007): Az érzelmek szerepe a szociális kompetenciában. Új Pedagógiai Szemle, 7-8. sz. 3-15.

5.2. Mellékletek

1. sz. melléklet – Interjú egy családdal, akik együtt élnek egy kutyával:

1. *Az Önök családjában él kutya?*

A családban él kutya.

2. *Mióta él Önökkel?*

A kutya tizenhárom éve él az anyukával, mivel mikor hozzá került, még egyedülálló volt.

3. *El tudná mondani, miért vettek magukhoz kutyát?*

Az anyuka nagyon szeretett volna egy kutyát, mert egyedül élt Budapesten és szüksége volt társaságra, így magához vett egy kutyát.

4. *Önnek személyesen mit jelent a kutyatartás?*

Egy második gyermekként tekintenek rá, egy társként. A kutya vállalása egy rendszert hozott az anyuka életébe, megtanította a felelősségvállalásra. Amit különösen kiemelt az a fejlődés a kötődésben, mert ebben segítségre szorult abban az időszakban. A kutyával való séta egy kikapcsolódás, mely fontos részévé vált a család mindennapjainak, különösen az apuka számára fontos program, mert ilyenkor nem foglalkozik semmivel, nem gondolkozik ez egyfajta relaxáció. A kutya nevelésének folyamata is meghatározó volt az életükben és sokat tanultak belőle.

6. *Az Ön gyermeke hány éves?*

A gyermekük öt és fél éves.

7. *Gyermeke szívesen tölt időt a család kutyájával, ha igen, milyen tevékenység/tevékenységek közben?*

A gyermek szívesen tölt időt a család kutyájával, nagyon szereti, hogy mindig a közelében van, szereti sétáltatni. Ezek mellett különösen szereti megetetni, inni adni neki, gondoskodni róla.

8. *Gyermeke mindennapi rutintevékenységei során milyen szerepet játszik a kutyájuk?*

A gyermek reggeli tevékenységei közé tartozik a kutya megetetése, majd mikor hazaérkezik az oviból üdvözlök egymást és végül este is megeteti a kutyát. Sétálni is szokott együtt a család a kutyával de az nem tartozik a napi rutinfeladatok közé.

9. *Az Önök kutyája hogyan alakította a gyermekének és a (szűkebb/tágabb) környezetének viszonyát, (akár pozitív akár negatív irányba)?*

A kutyán keresztül rengeteg embert ismert meg a család, mielőtt elköltöztek mindenkit ismertek a kutya miatt. Oldja a kommunikációt, lehet róla beszélgetni egy társaságban, mikor feszült a hangulat ő azt megérzi és elkezd mindenkihez menni simogattatni magát, ezáltal oldja a feszültséget. A család kutyája nincs mély kapcsolatban a gyermekkel, inkább az egész családra van hatással a szociális kapcsolatok terén.

10. *Ön mit gondol arról, hogy a kutyáknak stresszoldó hatása lehet a gyermekekre nézve?*

A kutyáknak stresszoldó hatásuk van, de náluk ez leginkább az egész családra érvényes, nem kifejezetten a gyermekre. Ha a gyermek feszült, akkor a család kutyája megy hozzá és mindig próbálja oldani a feszültséget. Viszont a szülőknél odamegy és a lábát felrakja a lábukra, itt több interakciót mutat, mint a gyermeknél. Összességében az elmondásuk szerint leginkább az egész családra van stresszoldó hatása, nem közvetlenül a gyermekre.

11. *Tapasztalt esetleg olyan helyzetet, amikor a kutyájuk (közvetlenül, vagy közvetve) segített érzelmileg megküzdni gyermekének egy nehéz helyzettel?*

Konkrét szituációt nem tudtak felidézni, mert ilyen helyzetekben inkább az egész családhoz megy a kutyájuk, nem csak a gyermekhez, de rendszerint próbálkozik a stresszt csökkenteni a jelenlétével.

12. *Ön szerint milyen pozitív és milyen negatív hatásai lehetnek annak, hogy Önöknek van kutyájuk és együtt él Önökkel?*

Az családnak így más az összetétele a hangulat, sokkal természetközelibbé teszi őket a kutyájuk jelenléte. Más dinamikát ad a családnak a jelenléte, hiszen a kutyáról is gondoskodni kell.

A család kutyájának fiatal korában negatívként említették meg, hogy voltak olyan szituációk amikbe a kutyájuk miatt nem tudtak belemenni, mert néha barátságtalan volt más kutyákkal, mert védelmezte a családot.

Az anyuka szüleihez megérkezve, gyakran kínos csend fogadja a családot és ezt a kutyájuk nagyon jól érzékeli és feloldja azzal, hogy ő elkezd körbe mászkálni az emberek közt és megindítja a beszélgetést, remek beszédtema lehet ilyenkor maga a kutya.

13. Tapasztalt esetleg olyan helyzetet, amikor a kutyájuk intenzív érzelmeket váltott ki gyermekéből?

A család kutyája rengetegszer megnevelteti a gyermeket egyszerű tevékenységekkel, például a prüszköléssel, vagy öregségéből adódó tényezőkkel.

Emellett könnyen fel is tudja bosszantani, azzal ha a játékaiba ráprüszköl vagy ha ivás után kifolyik a szájából a víz és a gyermek belesétál.

14. Ön ajánlaná a kutyatartást más gyermekes család számára is?

Egyértelműen ajánlanák más gyermekes családoknak is a kutya vállalást. Megtanítja a gyermeket a felelősségvállalásra, gondoskodásra. Gyakran járnak sétálni a kutyával, a természetbe is ami pozitív hatással van az egész családra. Megtanít az állatokkal való bánásmódra, állatok szeretetére a szabályokra. Megemlégették azt is, hogy a gyermek rajta keresztül fogja először megtapasztalni az elmúlást is.

2. sz. melléklet - Interjú egy csecsemő és kisgyermeknevelővel:

1. Ön milyen munkakörben dolgozik?

Kisgyermeknevelőként dolgozik.

2. Mióta dolgozik ebben a munkakörben?

Ebben a munkakörben huszonegy éve dolgozik.

3. Tapasztalatai alapján hogyan viszonyulnak a kisgyermek az állatokhoz?

A gyermekek általában nyitottak szoktak lenni az állatok felé, de előfordul, hogy a szülők a félelmüket átvetik gyermekükre is.

4. Tapasztalatai alapján hogyan viszonyulnak a kisgyermek a kutyákhoz?

A bölcsődei programok keretein belül is már előfordult többször, hogy kutyákkal találkoztak, többnyire kíváncsiak és szívesen fogadják őket, mindenki szeretné megsimogatni.

5. Tapasztalatai alapján hatással van a kisgyermek (érzelmi, pszichés) fejlődésére, ha a gyermek kutya mellett nő fel a családban?

A kutyával felnövő gyermekek többsége úgy tekint a kutyára mint egy társ, akár egy testvér.

6. Mi a tapasztalata azzal kapcsolatban, ha egy kisgyermek kutya mellett nő fel a családban, megemlíti, mesél az állatról a bölcsődében?

Gyakori példa, hogy a kutyájukkal eltöltött közös élményeket mesélik a bölcsődében, általában ezek játék tevékenységek szoktak lenni.

7. Mi a tapasztalat azzal kapcsolatban, ha egy kisgyermek kutya mellett nő fel a családban, bölcsődei játéktevékenységében megjelenik a kutya?

A játéktevékenységek közben rendszerint bevonnak egy plüss kutyát, de akár ha többen játszanak, egy társa lesz a kutya vagy éppen ő maga játssza el a kutya szerepet.

8. Mi a tapasztalata azzal kapcsolatban, ha egy kisgyermek kutya mellett nő fel a családban, rajz tevékenységében megjelenik az állat?

Természetesen rajzban ebben a korosztályban még nincsenek kivehető formák, inkább csak irka-firka, de megszokták nevezni amit rajzolnak, akár a kutyát is. Egyéb kreatív tevékenységek során is megszokták jeleníteni a kutya figurát.

9. Tapasztalatai alapján van különbség a kutyával szorosan együtt élő gyermek kortárskapcsolatai és a kutya nélküli családból érkező gyermek kortárskapcsolatai között?

A bölcsődében három éven aluli gyermekekről lehet beszélni, ebben a korosztályban nehéz a szociális kapcsolatokat ebből a szempontból vizsgálni. Saját tapasztalati szerint, olyan gyermekek akik az ő csoportjába jártak és kutyával együtt éltek, nyitottabbak társaikkal.

10. Tapasztalatai alapján van különbség a kutyával szorosan együtt élő gyermek viselkedése (türelme, toleranciája, empátiája) és a kutya nélküli családból érkező gyermek viselkedése között?

Az empátia fokozottabban megjelenik azoknál a gyermekeknél akik kutyájukkal együtt élnek, a visszajelzéseikből ez megnyilvánul. Akik kutyájukkal együtt élnek, a feladattudatuk fejlettebb, hiszen a kutyáknak el kell látni a szükségleteit, állatorvoshoz kell vinni, sétálni kell vinni és ezeket a családok általában együtt szokták megtenni.

11. Tapasztalatai alapján van különbség a kutyával szorosan együtt élő gyermek érzelmi reakciói (érzelmek felismerése, feldolgozása, kinyilvánítása) és a kutya nélküli családból érkező gyermek érzelmi reakciói között?

A szülők és saját tapasztalatai alapján azok a gyermekek akik együtt nőnek fel kutyájukkal és társnak tekintik, az érzelmek feldolgozásában segítséget nyújt a kutyájuk, hiszen gyakran neki mondják el bánatukat és a kutyájuknál keresik a vigaszt ha sérelem éri őket.

12. Eddigi tapasztalatai alapján nevelési, oktatási szempontból ajánlaná a kisgyermeket nevelő családoknak a kutyatartást?

Mivel ő is tart társállatként kutyát és két gyermeke nőtt fel kutyájuk mellett, mindenkinek tudná ajánlani. Az érzelmi és szociális területeken segíti a kisgyermek fejlődését.

3. sz. melléklet - Interjú egy óvodapedagógussal:

1. Ön milyen munkakörben dolgozik?

Óvodapedagógusként dolgozik.

2. Mióta dolgozik ebben a munkakörben?

Ebben a munkakörben harmincöt éve dolgozik.

3. Tapasztalatai alapján hogyan viszonyulnak a kisgyermek az állatokhoz?

A gyermekek nagy része elfogadja az állatok társaságát, a háromnegyed részük rögtön nyit az állatok felé, a többi gyermek fél, de ez ritkább.

4. Tapasztalatai alapján hogyan viszonyulnak a kisgyermek a kutyákhoz?

A kutyákat fogadják el a legjobban, a kutya látványa sokkal jobban felkelti az érdeklődésüket, mint akár egy nyúl vagy egy macska. A kutyákkal rögtön elkezdenek beszélgetni, míg egy másik állattal már kevésbé. Az óvodában szoktak tartani terápiás kutyákkal foglalkozásokat, ilyenkor legtöbbször a foglalkozás végére már minden gyermek szívesen simogatja a kutyát és kevésbé félnek azok a gyermekek akik előtte tartottak a kutyáktól.

5. Tapasztalatai alapján hatással van a kisgyermek (érzelmi, pszichés) fejlődésére, ha a gyermek kutya mellett nő fel a családban?

Egészen biztosan, a lányom is kutya mellett nőtt fel, hamar kialakult a felelősségérzet a kutyája felé. A kutya mindig elfogadja, vigaszt nyújt a gyermekeknek, még ha sérelem is érte őket.

6. Mi a tapasztalata azzal kapcsolatban, ha egy kisgyermek kutya mellett nő fel a családban, megemlíti, mesél az állatról az óvodában?

Igen, gyakran elmesélik a kutyával a játéktevékenységet amit otthon játszottak. Emellett el szokták mesélni azt is, hogy a kutya mit kapott, minek örült.

7. Mi a tapasztalat azzal kapcsolatban, ha egy kisgyermek kutya mellett nő fel a családban, óvodai játéktevékenységében megjelenik a kutya?

Teljes mértékben, gyakran úgy játszanak el egy családot, hogy a babakocsi mellett, pórázon vezetnek egy kutyát. De olykor magát a kutya szerepet is eljátsszák az óvodában, esetleg azt a játékot amit otthon játszottak a kutyájukkal.

8. Mi a tapasztalata azzal kapcsolatban, ha egy kisgyermek kutya mellett nő fel a családban, rajz tevékenységében megjelenik az állat?

A családrajzoknál mindig megjelenik a kutyájuk, családtagként kezelik teljes mértékben. De gyakran más rajzokban is megjelenítik a kutyájukat.

9. Tapasztalatai alapján van különbség a kutyával szorosan együtt élő gyermek kortárskapcsolatai és a kutya nélküli családból érkező gyermek kortárskapcsolatai között?

Azok a gyermekek akik együtt élnek a kutyájukkal, közvetlenebbek és könnyebben teremtenek kapcsolatokat akár egy idegennel is, de a csoporton belül kortársaikkal is.

10. Tapasztalatai alapján van különbség a kutyával szorosan együtt élő gyermek viselkedése (türelme, toleranciája, empátiája) és a kutya nélküli családból érkező gyermek viselkedése között?

Türelmesebbek egymással és jobban figyelnek a társaikra, könnyebben érzékenyebbek társaik hangulatváltozásaira. A kutyájukkal együtt élő gyermekek játéktevékenységei során sokkal inkább megjelenik a gondoskodás, nem csak állatok, hanem a babákkal kapcsolatban is. Akik kutya nélkül élnek, ők sokkal kevésbé játszanak szituációs játékokat, kevésbé visznek a játéktevékenységbe érzelmeket. De ez igaz azokra is akiknek kistestvérük van ott, az ő játékaikban is megjelenik a gondoskodás.

11. Tapasztalatai alapján van különbség a kutyával szorosan együtt élő gyermek érzelmi reakciói (érzelmek felismerése, feldolgozása, kinyilvánítása) és a kutya nélküli családból érkező gyermek érzelmi reakciói között?

A kutyájukkal együtt élő gyermekek sokkal jobban kifejezik az örömet, érzelmeik intenzívebbek, mint kutya nélkül élő társaiknak. Bátrabban ki is fejezik érzelmeiket, de könnyebben fel is ismerik társaik érzelmeit.

12. Eddigi tapasztalatai alapján nevelési, oktatási szempontból ajánlaná a gyermeket nevelő családoknak a kutyatartást?

Mindenképpen, viszont nem mindegy a kutya tartásának körülménye. Csak is családtagként ajánlaná a kutya tartást, ha kint él egyedül egy udvarban úgy nincs értelme, a kutya szempontjából sem jó és a gyermekek fejlődése szempontjából sem. Rengeteg fejlesztő hatása lehet egy kutyának, ha együtt él vele a család.

4. sz. melléklet - Interjú egy tanítóval:

1. Ön milyen munkakörben dolgozik?

Tanár és tanító munkakörben dolgozik.

2. Mióta dolgozik ebben a munkakörben?

Harminckét éve dolgozik ebben a munkakörben.

3. Tapasztalatai alapján hogyan viszonyulnak a gyermekek az állatokhoz?

A gyermekek többsége nagyon szereti az állatokat, érdeklődést mutatnak feléjük.

4. Tapasztalatai alapján hogyan viszonyulnak a gyermekek a kutyákhoz?

A gyermekek körében a kutyák kiemelten kedvencek általában.

5. Tapasztalatai alapján hatással van a gyermekek (érzelmi, pszichés) fejlődésére, ha a gyermek kutya mellett nő fel a családban?

Mindenképp hatással van a fejlődésükre, mert a kutya minden rezdülésüket megérzi, és viselkedésével segít a gyerekeknek mind a nehézségek, mind a pozitív töltetű érzelmek feldolgozásában.

6. Mi a tapasztalata azzal kapcsolatban, ha egy gyermek kutya mellett nő fel a családban, megemlíti, mesél az állatról az iskolában?

Igen, sokat mesélnek a kutyákról. Egy falusi iskolában dolgozik, így gyakorlatilag mindenhol minimum egy kutya van a családban, de több helyen saját kutyája is van a gyerekeknek. Családtagként kezelik őket, így mesélnek róluk.

7. Mi a tapasztalat azzal kapcsolatban, ha egy gyermek kutya mellett nő fel, iskolai tevékenységekben megjelenik a kutya?

Igen megjelenik. Például, ha beteg a kutya, mentálisan megviseli a gyerekeket. De, ha iskola után közös program van a kutyájukkal, (kutyaiskola, kutyakozmetika), nagyon várják, hogy mehessenek haza. Másnap részletesen elmesélik mi történt előző délután. Egymásnak is, és a pedagógusnak is. Előfordult már, hogy egy gyermek, matematika óra kellős közepén elkezdett sírni a kutyája miatt, mert valami olyan történt, ami megviselte őt.

8. Mi a tapasztalata azzal kapcsolatban, ha egy gyermek kutya mellett nő fel a családban, rajz tevékenységében megjelenik az állat?

Rajzaikon, különösen alsó tagozatban kedvenc téma. Gyakran megjelenítik olyan rajzokon is, ahol nem a kutya a téma, de valamilyen módon kapcsolódik a témához. Családabrázolásnál családtagként is lerajzolják, főként, ha saját kutyájuk van.

9. Tapasztalatai alapján van különbség a kutyával szorosán együtt élő gyermek kortárskapcsolatai és a kutya nélküli családból érkező gyermek kortárskapcsolatai között?

Azt nem merném kijelenteni, hogy van különbség. De egyke gyerekeknél akár hasonló szerepkört is felveszi a kutya, mint egy testvér. Főleg, ha még azt is megengedik a szülők, hogy az ágyukba bevigyék a kutyát a gyerekek. Veszekednek, vagy játszanak a kutyával, megmutatják, hogy karmolta meg a kutya őket, vagy, hogy anya mit vitt a kutyának a boltból.

10. Tapasztalatai alapján van különbség a kutyával szorosán együtt élő gyermek viselkedése (türelme, toleranciája, empátiája) és a kutya nélküli családból érkező gyermek viselkedése között?

A gyerekek személyisége eltérő, így nehéz azt állítani, hogy a kutyájuk az oka bizonyos viselkedéseknek. Nyilván a viselkedésük függ a saját személyiségüktől is, valamint a családban betöltött helyüktől is. (Ezt úgy érti, hogy elsőszülött gyerek, vagy sok testvér közül a legkisebb).

Amelyik gyermek eteti a kutyáját, gondozási feladatokat is ellát, talán a felelősségtudata, mások iránt érzett empátia hamarabb kialakul.

11. Tapasztalatai alapján van különbség a kutyával szorosan együtt élő gyermek érzelmi reakciói (érzelmek felismerése, feldolgozása, kinyilvánítása) és a kutya nélküli családból érkező gyermek érzelmi reakciói között?

Az előző kérdéshez kapcsolódva annyival egészítette ki, hogy egy kutya biztosan érzékenyíti bennük a felelősségtudatot, a feltétel nélküli szeretetet, más élőlényről való gondoskodás felelősségét.

12. Eddigi tapasztalatai alapján nevelési, oktatási szempontból ajánlaná a gyermeket nevelő családoknak a kutyatartást?

Igen ajánlaná. Saját véleménye és tapasztalatai szerint, összességében pozitív hatással van a gyerekek érzelmi fejlődésére egy családi kutya. Ezenkívül, ahogy az előzőekben is már említette, kötelességtudatot is kialakít, a másról való gondoskodás által.

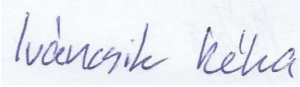
KONZULTÁCIÓS NYILATKOZAT

A Erb Orsolya (név) (hallgató Neptun azonosítója: P3EE5S) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védésre javaslom / nem javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: 2023. év május hó 07 nap

Belső konzulens

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Erb Orsolya
A Hallgató Neptun kódja: P3EE5S
A dolgozat címe: A társállatok szerepe a gyermekek érzelmi fejlődésére
A megjelenés éve: 2023
A konzulens tanszék neve: Iváncsik Réka – Gyógypedagógiai Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlant állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemitulajdon- kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe.

Kelt: _____2023.____év ____május____hó.... 07.____nap

Hallgató aláírása

A SZAKDOLGOZAT TARTALMI KIVONATA

A társállatok szerepe a gyermekek érzelmi fejlődésében

Erb Orsolya

Gyógypedagógia BA Nappali tagozat

Gyógypedagógiai Tanszék

Belső témavezető: Iváncsik Réka, tanársegéd, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Neveléstudományi Intézet

A szakdolgozati kutatásom célja a kutyák szerepének vizsgálata a gyermekek érzelmi fejlődésére volt. Előzetes tapasztalataim alapján a gyermekek érzelmi fejlődésének manapság már nagyon sok nehezítő faktora van, ezért fontosnak tartom, hogy népszerűsítsek egy olyan lehetőséget, amelynek bizonyítottan pozitív hatása van. Először szakirodalmak alapján tanulmányoztam a gyermekek érzelmi fejlődésének tényezőit és a kutyák és emberek közti kapcsolatot. Az eddigi életem során mindig volt a családban egy kutya és személy szerint felismertem a jótékony hatásait magamra nézve, viszont most azt vizsgálhattam, hogy másokra nézve is hasonló hatással bírhat-e egy kutya társasága. Először egy kérdőívet készítettem, melyet olyan családok töltöttek ki, akik együtt élnek szorosán a kutyájukkal. Tapasztalataim alapján az emberek attitűdje nagyon pozitív volt a kutyatartással kapcsolatban. A gyermekek legszívesebben minden szabadidejüket a család kutyájával töltenék, ezt is láthatjuk a felmérésből. A legtöbb gyermek segít a kutya gondozásában és stresszes helyzetben keresik a kutya társaságát. A gyermekek kortárskapcsolatainak kialakításában is segíthetnek a családokkal együtt élő kutyák, erre a kérdésre remek példákat írtak kitöltőim. A kérdőíves felmérés mellett, interjúkat készítettem különböző pedagógusokkal, hasonló válaszok születtek minden korosztályban, itt is kiderült, hogy a kutyák pozitív hatással bírnak a gyermekek érzelmi fejlődésére és az általam megkérdezett pedagógusok ajánlják a családoknak a kutya vállalást. Az általam tapasztalt kutyával való együttélés jótékony következményeit, alátámasztották a kutatásaim eredményei, sőt még több hasznos és fejlesztő tulajdonságát ismerhettem meg a kutyával való együttélésnek. Úgy gondolom, hogy ez az életforma egyre népszerűbb

világszerte, a kutatásaimmal szeretném biztatni a családokat a kutyavállalásra és a pedagógusokat a kutyák bevonására a fejlesztő nevelő tevékenységekben.